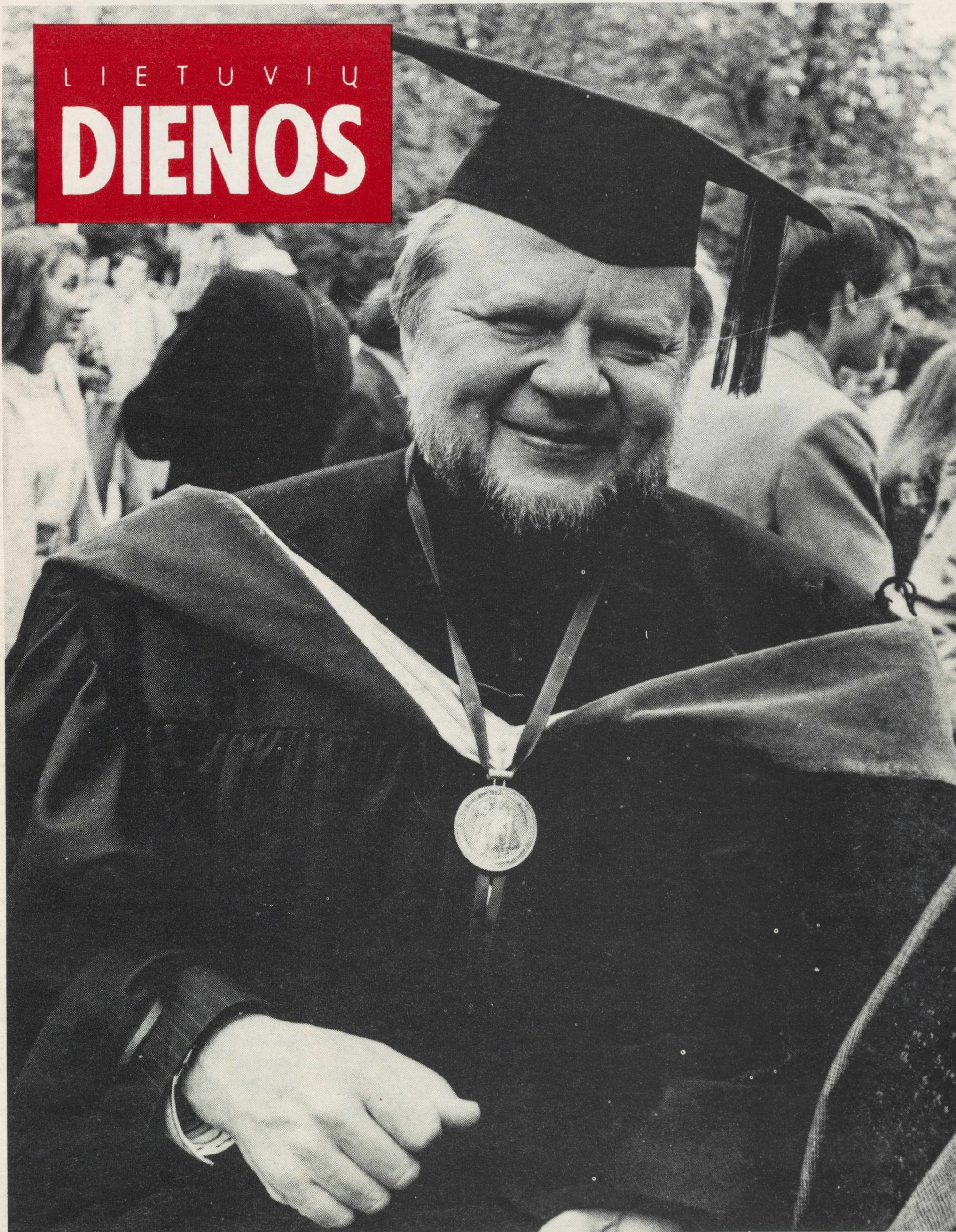

L I E T U V I U
DIENOS

PROFESORIUS ALGIRDAS AVIŽIENIS

LITHUANIAN DAYS
FEBRUARY 1991

1991 M. VASARIO MĖN.

LIETUVIŲ DIENOS

LITHUANIAN DAYS

4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029
Telefonas: (213) 664-2919

1991, VASARIO Nr. 2 (412)
FEBRUARY, 1991 No. 2 (412)

Eina XLII metai Volume XLII

“LIETUVIŲ DIENOS” YRA SUJUNGTO SU “KALIFORNIJOS LIETUVIŲ”, LEISTU 1946-49 M.
“LITHUANIAN DAYS” IS COMBINED WITH
“CALIFORNIA LITHUANIAN,” PUBLISHED 1946-49

Redaguoja
Redakcinė kolegija

Arūnas Barkus, M.S.
Mārgis Matulionis, J.D.
English Editorial Staff

Antanas F. Skirius
Leidėjas/Publisher

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar inicialais, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę
Signed or initialed articles do not necessarily reflect the opinion of the editors or Lithuanian Days magazine

Panaudojant medžiagą, prašoma pažymėti šaltinį
Use of material from “Lithuanian Days”
permissible only with indication of this source

Prenumerata atnaujinama automatiškai, nelaukiant atskiro pranešimo. Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas administraciją informuoja laišku
Subscription will be renewed automatically at expiration date. If subscription is to be discontinued, notice to that effect should be sent to the publication

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiūčio mėn.
Published monthly, except July and August

“LITHUANIAN DAYS (ISSN : 0024-2950) is published monthly except July and August for \$25.00 per year by Anthony F. Skirius, Publisher, 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029. Second-class postage paid at Los Angeles, California. POSTMASTER: Send address changes to LITHUANIAN DAYS, 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029.”

RATES/KAINOS

Single Copy/Atskiro nr. kaina.....\$ 2.50
Yearly Subscription/Prenumerata metams..... 25.00
Honorary Subscription/Garbės prenumerata..... 40.00

Rates in Canadian Dollars/Kainos Kanadiškais doleriais
Yearly Subscription/Prenumerata metams..... 30.00
Honorary Subscription/Garbės prenumerata..... 55.00

ALGIRDAS AVIŽIENIS

was born on July 8, 1932, in Kaunas, Lithuania. His father, Antanas Avižienis, was a major in the Lithuanian army and came from Anykščiai; his mother, Stasė Grigaitytė, was from Panevėžys. On the eve of the second Soviet occupation of Lithuania, his family left for Germany. They lived at DP (Displaced Persons) camps in Eichstaett and Hanau.

In 1949 A. Avižienis graduated from the Lithuanian highschool in Hanau. He came to the U.S. in 1950 and studied electrical engineering at the University of Illinois. In 1954 he received a B.S. degree, in 1955 an M.S. and in 1960 a Ph.D. From 1956 to 1960 he worked in the computer laboratory at the University of Illinois.

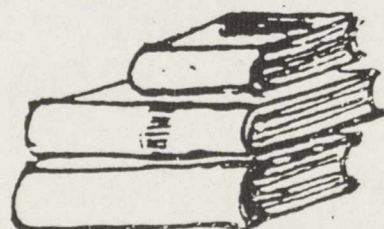
In 1960 he moved to California and began working at the Jet Propulsion Laboratory (JPL) in Pasadena. There he worked on the concept of self-correcting computer. After receiving a \$900,000 grant from the government, he was the first to design and construct a “self testing and repairing” (STAR) computer suitable for space exploration. He received a patent for his design and turned it over to NASA in 1970.

Currently he is a professor at the University of California, Los Angeles (UCLA), and oversees the school's computer laboratories, which have a budget of \$4,000,000. From 1982 to 1985 he was the dean of the school's Computer Sciences department. In August of 1990 Dr. A. Avižienis was elected Dean of the University of Vytautas Magnus in Kaunas, which is being reestablished by the Lithuanian Parliament. He will divide his time between those two institutions.

He has written over 120 scientific articles on computers. He has been a consultant for the US aviation industry, the navy, NASA, the Federal Aviation Administration and the National Bureau of Standards. From 1984 to 1989 he was the primary consultant for the US Civilian Air Traffic Control System. He has received numerous honorary awards and medals from the IEEE (Institute of Electrical and Electronics Engineering), NASA, UCLA, IFIP (International Federation for Information Processing) and other organizations and institutions.

Dr. Avižienis has taught at the National Polytechnical Institution, Mexico City, Mexico; University of Sao Paulo, Brasil; Laboratoire d'Automatique et d'Analyse des Systems (LAAS) in Toulouse, France; Keio University, Japan; University of Berlin, Germany; Microelectronics Institute in Lintonge, Peoples Republic of China.

Prof. Avižienis is also very active in Lithuanian-American Community.

TURINYS/CONTENTS

LIETUVIŠKOJI DALIS

Diktatorių iliuzijoms blėstant.....	3
<i>Vytautas Plukas</i>	
Algirdas Avižienis, mokslininkas ir lietuvis patriotas.....	4
Apie kūrybą iš slapto stalčiaus.....	9
<i>Vytautas Volertas</i>	
Kas buvo ji.....	11
Lietuviai profesionalai projektuoja pagalbą Lietuvai.....	13
<i>Paulius Jurkus</i>	
17-toji paroda Kultūros Židinyje.....	14
<i>Jonas Juška</i>	
XVI Australijos lietuvių dienos.....	15
<i>Ignas Medziukas</i>	
<i>Kan. Pelikšas Martišius</i>	
Sūdovos švietėjas.....	16

ENGLISH SECTION

Algirdas Avižienis.....	2
<i>Matilda Strimaitytė-Meilienė</i>	
The train Journey to Siberia.....	19
<i>Irene Luksis Goddard</i>	
The Echo of Soviet Tanks.....	19
<i>Irene Luksis Goddard</i>	
Beware of Soviets Bearing Treaties...20	
Congressional Delegation met with Soviet Republic Leaders.....	21
The New USSR Union Treaty — “A Collection of Lies and Absurdities.”.....	22

BACK COVER

The planting of an oak tree in commemoration of the re-establishment of Vytautas Magnus University in Kaunas on October 26, 1990. Rector Prof. A. Avižienis (with the spade) among his colleagues and guests. *Kauno Vytauto Didžiojo universiteto atkūrimui prisiminti sodinamas ažuolas. Rektorius prof. A. Avižienis (su kastuvu) kolegų ir svečių tarpe 1990.10.26*

Photo by E. Katinas

FRONT COVER

Professor Algirdas Avižienis.
Profesorius Algirdas Avižienis.

Photo by E. Katinas

ASSOCIATED PRESS IN ERROR

News stories from Vilnius, Riga, Tallinn fill the media these days. Many of these stories are provided by the Associated Press (AP), with a dateline “Vilnius, USSR,” “Riga, USSR,” etc. Please write them

Associated Press

50 Rockefeller Plaza

New York, NY 10020-1604

and ask that they correct their dateline by using “Vilnius, Lithuania,” “Riga, Latvia,” “Tallinn, Estonia.” Explain that these three Republics have freely elected governments, have declared their independence from the USSR, and do not even use USSR in their mailing addresses.

(Americans for an Independent Lithuania —
AIL Bulletin, Vol. 2, No1)

17-tos parodos dalyvių dalis su rengėjais ir svečiais. I-jė eilėje iš k.: V. Krištolaitytė, I. Vakselytė-Nemickienė, I. Griežė, Tėv. L. Andriekus, OFM, V. K. Jonynas, E. Urbaitytė, E. Kepalaitė. II-j eilėje: G. Rajeckas, M. Klivečkienė, K. Miklas, V. Alksninis, V. Bobelis, P. Vaškys, R. Bružienė, J. Bagdonas, P. Jurkus.

Some of the participants and guests at the 17th Lithuanian Art Exhibit. In the first row. From l.: V. Krištolaitytė, I. Vakselytė-Nemickienė, I. Griežė, Fra. L. Andriekus, OFM, V. K. Jonynas, E. Urbaitytė, E. Kepalaitė. In the second row: G. Rajeckas, M. Klivečkienė, K. Miklas, V. Alksninis, V. Bobelis, P. Vaškys, R. Bružienė, J. Bagdonas, P. Jurkus.

Photo by L. Tamošaitis

DIKTATORIŲ ILIUZIJOMS BLĖSTANT

Vasario vidury P.B.S. TV kanalas rodė filmą apie Saddamo Husseino gyvenimą ir jo kelią į Irako sostą. Tarp daugelio charakteringų jo kruvino kelio vaizdų galėjai matyti, kaip, Husseinui įsitvirtinus valdovu, minia plaukė "laiminga" Bagdado gatve, rodos, nė nekreipdama dėmesio į du pakartuosius primenančius, kas jų visų laukia nepaklusus savo "mylimam" vadui.

Tokių kanibališkų priemonių šio, XX amžiaus, pabaigoje turėjo griebtis pats save pasiskelbęs prezidentu "atgimęs" Babilono karalius Nabukodonoazaras, o iš tiesų pirmos eilės paranoidas, valdžios, galybės ir garbės ištroškęs maniakas, tik neturėjęs Sibiro kaip Stalinas, ir neišugdęs tokios enkavedistų armijos, kaip komunistinio rojaus vykdytojai, neišskyrus nė paskutiniojo — Gorbačiovo.

Šis, tikras Hitlerio—Stalino—Husseino brolis, su perestroika padaręs nepataisomą klaidą, manydamas, kad pažadėtos laisvės mirazas patenkins pavergtuosius, ėmėsi naujos diktatūros kėslių, naujų KGB priemonių, naujos gruzinų, armėnų, moldavų, baltų tautose pakaruoklio kilpos, neriamos žmonėms ant kaklo šautuvų ir tankų pagalba.

Anksčiau išsiginęs, kad ne jo įsakymu specialūs kariuomenės daliniai vykdė "kruvinojo sekmadienio" žudynes Vilniuje, dabar, lankydamasis Baltarusijoje ir savo kalboje puldamas "fašistų propagandos sukraidintuosius",

vadindamas juos "neo-bolševikais", giriasi, kad tokius nepaklusnuiosius, ardančius "brolišku tautų uniją" Baltuose (taip LAT korespondentas rašo sakius Gorbačiova) jis sudraudęs ir vėl "atstatęs tvarką".

Tą "tvarkos atstatymą" Lietuvos gyventojai puikiai žino, kai virš galvų nebe paprasta pakaruoklio virvė kybo, bet rieda tankai.

Su komunistinės diktatūros kilpa ant kaklo lietuvių tauta išgyveno beveik pusę šimto metų. Geležinės cenzūros replės laikė visą visuomenės, kultūros, visų institucijų veiklą, kai vieni buvo Sibiro tolybėse, kiti — NKVD, KGB ir panašių policijos vienetų "malonėje". Dabartiniai rašto žmonės, — publicistai, žurnalistai, daugelį tų faktų jau atvėrė ir paskelbė. Ateities istorikų darbas bus visą tą košmarą surinkti, subalansuoti ir padėti ant amžiaus svarstyklių.

Su pakaruoklio virve virš galvos dirba ir šių dienų Lietuvos parlamentas, valdžios žmonės ir prezidentas Vytautas Landsbergis, kai "tvarką atstačiusi" šautuvų ir tankų pagalba Gorbačiovo kariauna "saugo" televiziją, radiją, spaudą ir kitas susižinojimo priemones.

Kol visa tai tęsis?

Albanija, pasišovusi išlikti paskutine komunizmo tvirtove, jau pasiduoda ir savo poziciją užleidžia demokratinio judėjimo, vykdomo jaunosios kartos, iniciatyvai.

Tik vienas Sovietų augintinis, "iki mirties ištikimas" Kubos Fidel Castro griuvančio sosto nenorėdamas palikti, pasiskelbė, jog jis nepasi-

duosias net ir tuo metu, jei kubiečių 98% pasisakytų prieš komunizmą.

Kaip gražu! Koks idealizmas!

To padrasintas ir Garbačiovas kalboje raudoniems baltarusiams prisipažino, kad ir jis didžiuojasi esąs komunistas. Kiek procentų reikia pasisakyti prieš, kad tauta nenori palikti po komunizmo kilpą? Lietuviai pasisakė 91%. Latviai — 77%.

Šiems balsavimams jis iš anksto paskelbė nepritarias — jie nekonstituciniai. Tautų balsas jam nieko nereiškia. Jis rūpinasi tik, kad jo rankose būtų pakaruoklio virvės galas, kurį jis galėtų kiekvienu momentu patraukti.

Husseinas, arabų "sujungėjas", Pan-arabijos "kūrėjas", naujo Babilono viešpats, logiškai galvojant, pralaimėjęs karą, turėjo pats užsinerinti kilpą ir, visų apviltų irakiečių džiaugsmui, kurioje nors Bagdado aikštėje pasikabinti. Bet ne. Jo gyvybė jam brangesnė už šimtus tūkstančių kare žuvusiųjų.

Yra gandų, kad Husseinas pabėgęs į Alžyrą (šeimą jau anksčiau išsiuntė iš bombarduojamo Bagdado). O jūs, mylimieji arabai, baatai, šiitai, sunnitai, kurdai ir kiti, žinokitės!

Kaip gražu būtų, kad Saddamas šalia savęs šilta vietele aprūpintų ir savo ištikimiausią bendrininką, tankais ir kita supuvusia, 30-20 metų senumo amunicija, apginklavusi, taikos "apaštalą", taip pat prezidentą, Gorbačiova, paskutinį proletariato diktatūros apologetą, Sovietų imperijos.

ALGIRDAS AVIŽIENIS

MOKSLININKAS IR LIETUVIS PATRIOTAS

Rektoriaus prof. Avižienio investitūra—priesaika. Ceremonijas atlieka vyriausias amžiumi universiteto senato narys prof. Romualdas Baltrušis.

Rector Prof. Avižienis at his investiture. The oath is being administered by the senior member of the University Senate, Prof. Romualdas Baltrušis.

Photo by E. Katinas

Iškilmės prie Laisvės paminklo Kaune, V. D. universiteto šventėje.

The ceremonies at the Liberty Statue in Kaunas, part of the festivities at Vytautas Magnus University.

Photo by E. Katinas

“**E**uropoje didžiuojamasi universitetų profesoriais, o Amerikoje — visokiais čempionais”, kartą tvirtino vienas amerikietis šių eilučių autoriui. Aišku, kad šiame pareiškime yra labai daug teisybės — geras sportininkas, krepšininkas, beisbolininkas Amerikoje gauna po milijoną dolerių per metus, kada profesorius, kurio rankose tautos ateitis, neviršija gal net 100,000 dolerių.

Europoje seniai išvystytos, nusistovėję, tradicijos ir vertingumo skalė yra labai skirtingos, nuo jauniausios ir didžiausios laisvos bendruomenės — Amerikos. Europietiškos tradicijos labai labai palengva išgyvendina amerikiečių visuomenėje.

Malonu pristatyti lietuvi patriotą, mokslo čempioną, pagarsėjusį keliuose kontinentuose, daktarą Algirdą Avižienį, šiuo metu profesoriaujantį dviejuose universitetuose: Kalifornijoje — UCLA u-tete ir Vytauto Didžiojo u-tete Kaune.

* * *

Kauno universitetas pavadintas “Lietuvos Universitetu” įkurtas 1922 metais. 1930 metais “Lietuvos Universitetas” tapo pavadintas **Vytauto Didžiojo** universitetu, kuris 1940 metais, sovietams okupavus Lietuvą buvo uždarytas. Karui prasidėjus, laikinosios vyriausybės atidarytas ir vokiečių okupacinės valdžios vėl uždarytas 1943 metais. Tik 1989 m., po paskelbtos Lietuvos nepriklausomybės atstatymo, vėl atkuriamas **Vytauto Didžiojo** universitetas.

Profesoriaus Avižienio investitūra penktuoju u-teto rektoriumi nuo 1930-ųjų metų ir pirmuoju atkurto universiteto rektoriumi įvyko 1990 m. rugsėjo 3 d. Dr. A. Avižienis yra pirmasis Vytauto Didžiojo u-teto rektorius gyvenantis užsienyje.

Atkurti sovietinės okupacijos užgesintą akademinės šviesos instituciją nėra lengviau, negu įkurti naują, o gal dar ir sunkiau tokiose nepalankiose sąlygose besilaisvinančioje Lietuvoje.

“Reikia pradėti viską iš naujo”, sako rektorius Avižienis, su jam charakteringu šypsniu. “Trūksta profesorių, patalpų, technologijos, knygų, na ir pinigų. Universiteto vadovybei, didesnę pusę laiko tenka praleisti beieškant paramos ir lėšų. Pinigų telkimas šiam tikslui nėra toks nemalonus, kaip kitais atvejais”, — paryškina profesorius.

“Didžiausias sunkumas atkuriamam universitetui yra kvalifikuotų dėstytojų—profesorių trūkumas. Iš užsienio atvykusių yra jau apie dešimtį ir dar 20 — 30 ruošiasi atvykti”.

Nestinga Lietuvoje gražaus jaunimo su talentu, drąsa ir noru šviestis, tobulėti. Iš 800 norėjusių patekti, egzaminų keliu buvo priimti 300 studentų; anot prof. Avižienio — “patys geriausi”.

“Gerėjant sąlygoms, aplinkybėms per keletą metų tikimės turėti iki 3000 studentų ir prie to skaičiaus pasilikti”, — sako rektorius.

“Vytauto Didžiojo universitetas Kaune yra labai svarbus. Tai bus aukštojo mokslo laboratorija, kurioje bus galima išbandyti įvairius dėstymo, mokymosi, aukštojo mokslo planavimo metodus, kurie prilygs Vakarų universitetuose naudojamiems metodams. Grįžtame prie modernių, vakarietišku sistemų. Prįjungsime prie universiteto ir Lietuvių Mokslų Akademiją, kuri sovietinėje sistemoje buvo atskirta. Vietoj sovietinių “specialistų gamyklos”, kuri iki šiolei dominavo universitetuose, eisime prie universiteto, kuris bus auklėjamoji institucija: pirmuosius du metus visiems studentams bus privalomas bendras išsilavinimas humanitarinėse disciplinose, gi paskutiniai du metai bus skirti specialybėms, o tik po to studijos aukštesniems mokslo laipsniams”, — bendrais bruožais apibrėžia rektorius atkuriamuosius planus.

* * *

Ruošiamas naujas Mokslo ir studijų įstatymas, prie kurio parengimo daug savo patyrimu ir žiniomis prisideda naujasis rektorius. Jis tikisi, kad paruoštas įstatymas bus pristatytas Lietuvos Respublikos Aukščiausiajai Tarybai patvirtinimui vasario mėnesį, kai jis grįš į Kauną, naujo mokslo semestru ir tolimesnio universiteto atkūrimo darbui. (*Mokslo ir studijų įstatymas Lietuvos AT buvo priimtas. V.P.*)

Pažymėtina, kad jam efektingai padeda profesorė Liucija Baškauskaitė-Anaya, V. D. U-to prorektorė, taipogi kalifornietė, iš Santa Monikos.

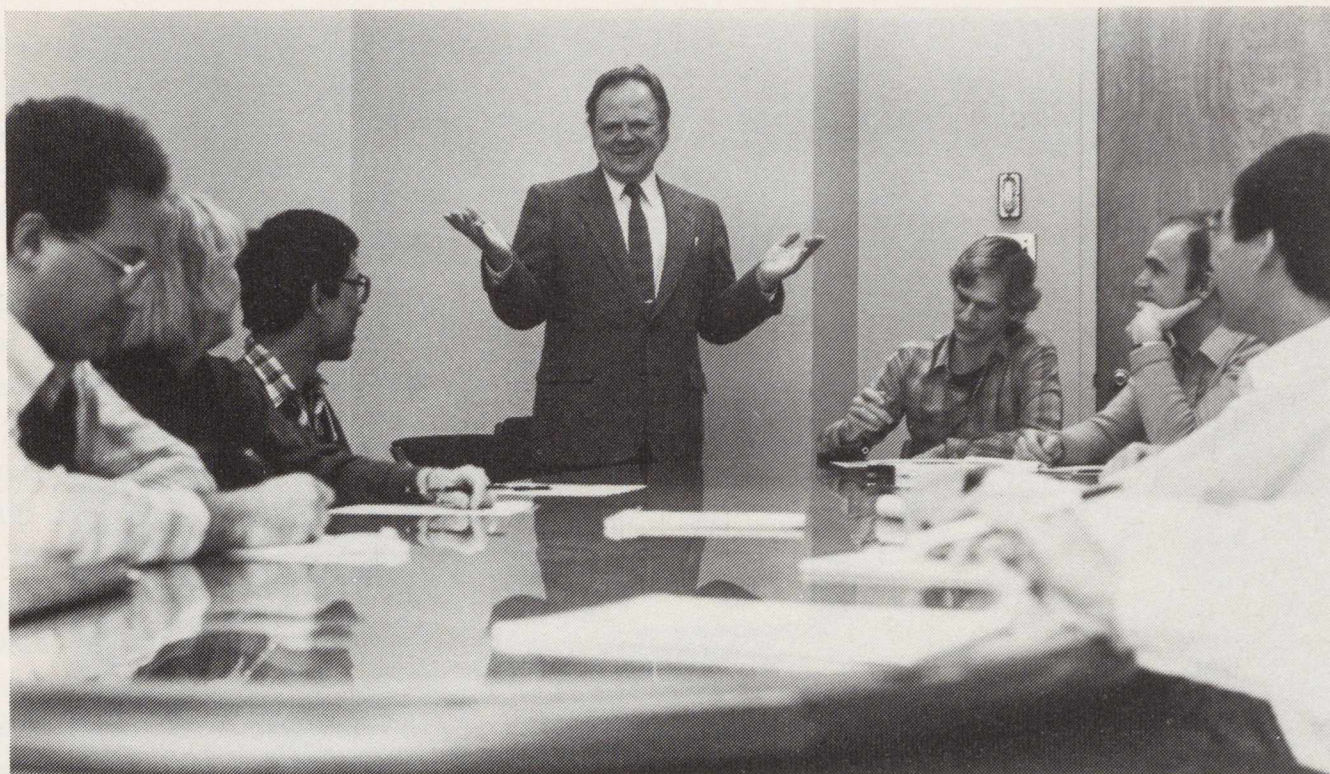
Profesorius Avižienis veda derybas su keliais užsienio universitetais dėl įvairios paramos sutarčių pasirašymo. University of California Los Angeles (UCLA), kur dr. Avižienis profesoriauja, jau gana stipriai remia padėdama elektronikos pagelba surišti UCLA Kalifornijoje su VDU Kaune. Tokiu ryšiu paskaitos skaitomos UCLA būtu transliuojamos žodžiu ir vaizdu, būtu girdimos ir matomos Kaune. Šiam ryšiui aparatūra UCLA jau įrengta, — dabar telkiamos lėšos nupirkti atitinkamą elektronikos aparatūrą VDU Kaune.

* * *

Lietuvos Respublikos vyriausybė dosniai remia atkuriamą universitetą, — davė jau virš milijono rublių.

Studentai mokosi nemokamai, gauna stipendijas. Už mokslą mokėti privalo tik “laisvieji klausytojai”. Profesūra apmokama rubliais.

J. A. V-se pradėtas vąjus VDU-tui remti.

Prof. A. Avižienis su studentais UCLA 1986 m.

Prof. A. Avižienis with students at the University of California, Los Angeles in 1986.

Prie J.A.V. Lietuvių Bendruomenės atidaryta sąskaita fondams telkti. Tikimasi pozityvių rezultatų. Jau gautas ir pirmasis palikimas a. a. daktarės A. Goldnerienės testamente palikti 15,000 dol., neseniai įteikti rektoriui prof. Avižieniui. Tikimasi mūsų visuomenės paramos šiai labai svarbiai Lietuvos institucijai.

Rektorius dr. Avižienis, nepalaužiamas optimistas, su entuziazmu ir atsidėjimu dirba lietuviškos kultūros atgimimui ir tautos klestėjimui. Iš tikrųjų stebėtis reikia šio mokslininko energija, ištverme ir pasišventimu.

Algirdas Avižienis gimė 1932 m. liepos mėnesio 8 d. Kaune. Tėvas — Lietuvos kariuomenės generalinio štabo majoras Antanas Avižienis, kilęs iš Anykščių; motina — Stasė Grigaitytė, panevėžietė. Karo išblokštas su tėvais atsirado Vokietijoje, gyveno Eichstaett ir Hanau stovyklose. 1949 m. baigė Hanau lietuvių gimnaziją. Į J.A.V-bes atvyko 1950 metais. Illinois universitete studijavo elektros inžineriją, 1954 m. gavo B.S., 1955 m. M.S. ir 1960 PhD laipsnius.

Dr. Avižienis apdovanojamas Garbės Daktaro laipsniu Toulouse Valstybiniame Politechnikos Institute, Prancūzijoje 1985. Insignijas uždeda instituto rektorius prof. M. Nougaro.

Dr. Avižienis receiving an honorary degree from the Toulouse Polytechnic Institute in France in 1985. The doctoral cape is presented by the Institute rector Prof. M. Nougaro.

J.P.L. (Jet Propulsion Laboratory) direktorius Bruce Murray apdovanoja dr. Avižienį J.A.V. valdžios skirtu medaliu, 1980 m.

The Director of the Jet Propulsion Laboratory Bruce Murray presents Dr. Avižienis with the NASA Exceptional Service medal in 1980.

AIAA prezidentas Dr. Mueller (kairėje) įteikęs dr. Avižieniui AIAA Informacijų Sistemų sąjungos medalį.

AIAA president Dr. Mueller (on the left) presents the medal of AIAA Association for Information Systems to Dr. Avižienis.

1956-60 metais dirbo Illinois universiteto kompiuterių laboratorijoje, — 1960-tais metais persikėlęs į Kaliforniją dirbo JPL (Jet Propulsion Laboratory) Kalifornijos Technologijos institute, Pasadenoj. Čia jis išvystė kompiuterius, kurie suranda klaidas ir save koreguoja. Gavęs 900,000 dol. valdišką stipendiją tyrimams ir naujų kompiuterių konstruktavimui, jis pirmasis suprojektavo "Self testing and repairing" (STAR) kompiuterį, tinkamą erdvių tyrinėjimams, kurį užpatentavo ir 1970 m. perdavė NASA'ii.

Šiuo metu dr. Avižienis profesoriauja UCLA ir vadovauja kompiuterių mokslų departamentui. Jo vadovaujamai kompiuterių mokslų laboratorijai yra paskirta 4,000,000 dol. iš Federalinės ir Kalifornijos valdžių, ir pramonės fondų.

Nuo 1982 iki 1985 m. prof. Avižienis buvo UCLA kompiuterių departamento direktorius, — prižiūrėjo doktorantų tezių įvertinimą (25-kiems) ir (30-čiai) Master of Science laipsnių suteikimą.

Dr. Avižienis ir toliau darbuojasi kompiuterių tobulinime; yra parašęs virš 120 mokslinių straipsnių įvairioje mokslinėje spaudoje. Jo darbas aprašytas ne tik mokslinėje, bet ir populiarioje spaudoje.

Dr. Avižienis dažnai kviečiamas J.A.V. aviacijos, laivyno, NASA, Federalinės Aviacijos Administracijos ir Nacionalinio Standartų Biuro konsultantu, taip pat ir J.A.V. pramonės.

Kviečiamas konsultacijoms ir į užsienį. Trims metams buvo pakviestas ekspertu-konsultantu Nacionalinės Mokslų Fundacijos (NSF) ir daugelio svarbių kompiuterių mokslo ir tyrimų institucijų. Nuo 1985 iki 1988 buvo Kompiuterių Tyrimo Valdybos nariu, o nuo 1984 iki 1989 buvo ekspertas-konsultantas naujai J.A.V. (FAA) civilinės aviacijos judėjimo kontrolės sistemai įgyvendinti.

Už dr. Avižienio pionieriškas pastangas ir atsiekimus kompiuterių konstruktavimo srityje, buvo daug kartų atžymėtas garbės raštais, atžymėjimais ir medaliais, tarp jų ir IEEE (Institute of Electrical and Electronics Engineer), kompiuterių Sąjungos (300,000 narių — profesionalų organizacija) įrašu garbės lentoje (1968 m.). NASA Apollo Atsiekimų atžymėjimu (1969 m.). 1973 metais išrinktas IEEE "Fellow", 1979 m. jam įteiktas AIAA informacijos sistemų žymuo už originalų konceptą ir išvystymą "paklaidas toleruojančių" kompiuterių gamyboje ir už vadovavimą teoretiniame ir praktiškaime pritaikyme labai patikimų erdvės kompiuterių. NASA "Įpatingo užsipelnijimo" (Exceptional Service) medalis jam įteiktas 1980 metais. IEEE Kompiuterių Draugijos "Techninio atsiekimio" (Technical Achievement) atžymėjimas įteiktas 1985 metais.

Už mokslinius atsiekimus dr. Avižienis 1985 m. iš Toulouse (prancūzijos) Nacionalinio Politechnikos Instituto gavo "Doctor Honoris Causa" (Garbės doktoratą).

1986 m. Kalifornijos universiteto (UCLA) dr. Avižienis buvo pakeltas į "Aukščiausio pasižymėjimo" (Faculty of Highest Distinction) profesorius. Šis atžymėjimas yra aukščiausias profesūros rangas Kalifornijos universitetų sistemoje.

* * *

1963-1973 prof. Avižienis buvo IEEE Kompiuterių Draugijos pirmuoju Techninio Komiteto pirmininku; 1971 m. suorganizavo ir vadovavo Pirmajam Tarptautiniam Simpoziumui. Keturis metus (1970-74) buvo IEEE Kompiuterių Draugijos valdybos nariu. Nuo 1980 iki 1986 metų dr. Avižienis — Tarptautinės Informacijos Perdavimo Federacijos (IFIP) "Patikimų Kompiuterių ir paklaidų tolerancijos" darbo grupės ikūrėjas ir vadovas. 1986 m. IFIP (International Federation for Information Processing) generaliniame susirinkime dr. Avižienį apdovanojo "Silver Core" medaliu.

Prof. Avižienis dėstė ir darė bendrus tyrimus Meksikos Nacionaliniame Politechnikos Institute, Sao Paulo universitete Brazilijoje, Laboratoire d'Automatique et d'Analyse des Systems (LAAS) Toulouse, Prancūzijoje, Keio universitete Tokyo, Japonijoje, Technikume Berlyne, Vokietijoje, Mikroelektronų Tyrimo Institute Lintonge, Kinijos Liaudies Respublikoje. 1974 m. J.A.V. Nacionalinės Mokslų Akademijos siūstas, penkis mėnesius praleido Lietuvos Mokslų Akademijoje, Matematikos ir Kibernetikos Institute, Vilniuje. Nuo 1986 metų profesorius lankėsi Lietuvoje net šešis kartus. 1990 metų rugpiučio mėnesį buvo išrinktas atkurto Vytauto Didžiojo Universiteto rektoriumi Kaune. Šiais metais dr. Avižienis buvo išrinktas pilnateisiu Lietuvos Mokslų Akademijos nariu.

* * *

Dr. Avižienis aktyvus ir lietuviškoje veikloje. Jis — pirmojo Mokslo ir Kūrybos simpoziumo valdybos pirmininkas, 1969 m.; Amerikos Lietuvių ir Architektų Sąjungos (ALIAS) Los Angeles skyriaus pirmininkas 1970 — 1974 m.; J.A.V. Lietuvių Bendruomenės, Los Angeles pirmininkas. Lietuvių Skautų Sąjungos skautininkas, Korp! Vytis filisteris, LSS Tarybos narys, vienas iš Pietų Kalifornijos skautų stovyklavietės "Rambynas" ikūrėjas. (*Stovyklavietės pirkimui paskolinęs nemažai dolerių, talkos organizatorius stovyklavietei įrengti; vienas iš tų, kuris tvarkė teisinius reikalus su valdžia. Red.*)

Tai tik paviršutinė dr. Avižienio biografinė apybraiža. Gilus intelektas, nepaprastas genialumas, na, ir paprastumas — tai ryškūs rektoriaus asmenybės bruožai.

Malonus santykiuose su žmonėmis, su humoro kirbirkštėle pokalbyje ir "velniuku" žvilgsnyje. Linksma, atviras ir nuoširdus. Pasijunti kalbą ne su pasaulinio masto stangriu mokslininku, bet su šilta artimu žmogumi.

Skautų — "Dievui, tėvynei ir artimui" dr. Avižieniui yra ne skambus obalsis, bet jo gyvenimo pagrindas, jo gyvenimo esmė. Profesorius negyvena tik šiadiena, bet žiūri į Lietuvos ateitį, planuoja, kaip praktiškai geriau ir greičiau atgaivinti sovietų nualintas mokslo įstaigas, pakelti krašto gerbūvį. 1988 m., kada dar nebuvo "perestroikos", kada dar niekas nespėjo apie nepriklausomybės atkūrimą, dr. A. Avižienis gautą Vydūno fondo premiją idėjo į specialią banko sąskaitą, skirtą anglų kalbos, kaip antrosios kalbos šalia lietuvių, įvedimui į Lietuvos mokyklas, pradedant pradinėmis. Jau tada kalbėjo, kad atgimstančiai tautai reikės žmonių, mokančių anglų kalbą, kuri šiuo metu dominuoja ir mokslininkų ir prekybininkų pasaulyje. Esą atsistačiusiai Lietuvai reikės pasaulinės valiutos, reikės naujų pajamų šaltinių, vienas iš jų būtų — turizmas, — Lietuva gražus, istorinis kraštas.

Dr. Avižienis, nemažiau didžiuojasi Los Angeles lietuvių skautų stovyklavietės svarba ir pasisekimu, esmėje, nemažiau už jo unikalų erdvių kompiuterio sėkmę ir pripažinimą.

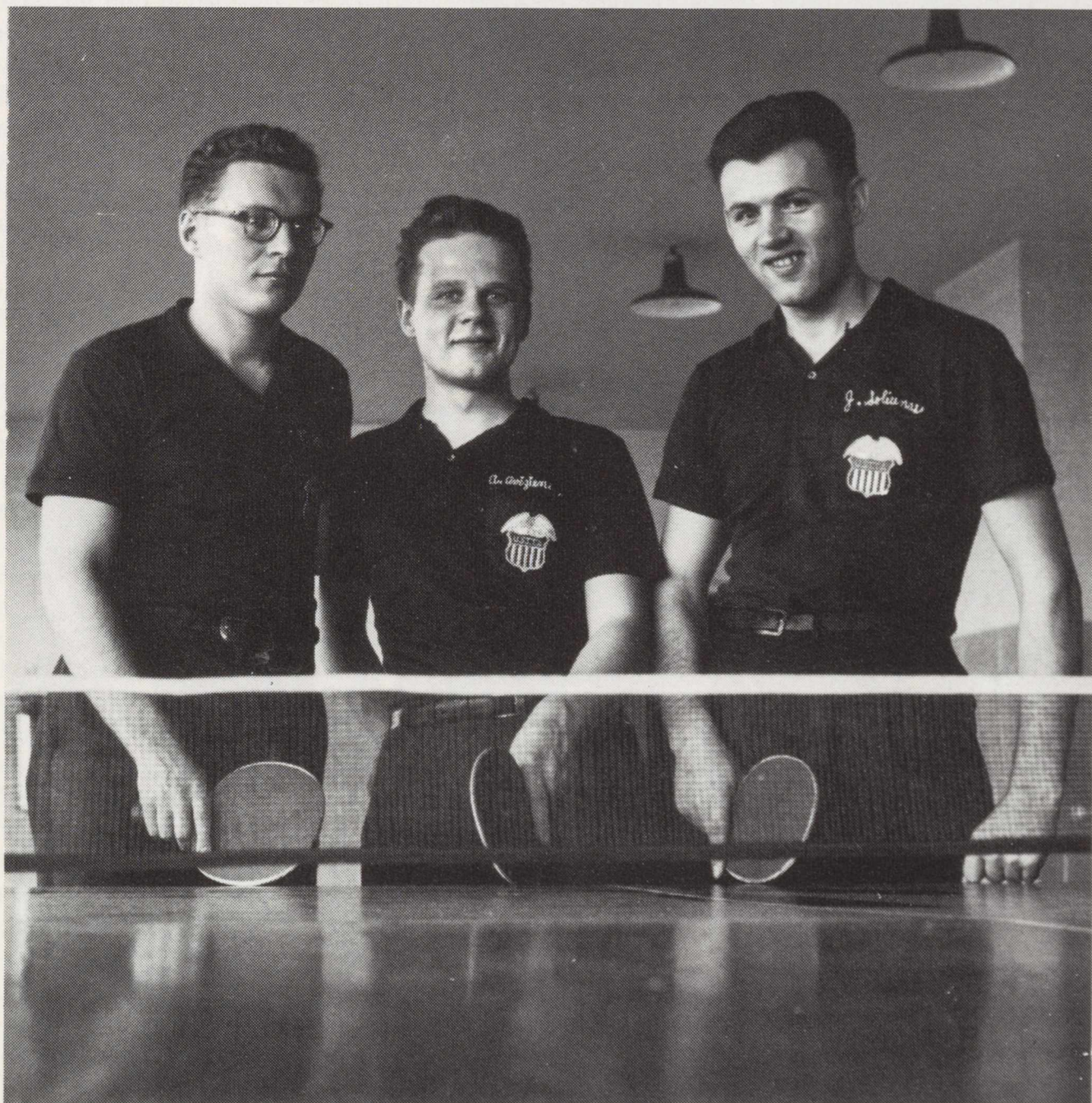
"Matote", — sako su pasididžiavimu profesorius, "jau antra generacija ten stovyklauja."

Įdomus dar vienas faktas, jo patriotizmo įrodymas — visur savo vardą ir pavardę rašo **lietuviškai**, Algirdas — ne Al.

Algirdas Avižienis 1934 m.
Algirdas Avižienis in 1934.

Dr. Algirdas Avižienis su žmona dr. Jūrate Izokaityte-Avižėniene, prancūzų kalbos profesore tame pačiame UCLA u-tete, gyvena Santa Monikoje, augina du sūnus Rimą ir Audrių. Vyriausias sūnus, irgi Algirdas, irgi labai

Lietuvių Akademinio Sporto klubo Illinois universitete stalo teniso komanda pabaltiečių varžybose. Iš k.: Vaclovas Kleiza, Algirdas Avižienis ir Jonas Šoliūnas, 1956 m.
At the table tennis competition of the Lithuanian Academic Sports Club at Illinois University in 1956. From the left: Vaclovas Kleiza, Algirdas Avižienis and Jonas Šoliūnas.

Vyr. Skauto įžodį duoda. Iš k.: E. Radvenis, A. Avižienis, R. Aneliauskas ir F. Prišmantas, Los Angeles, Kalifornija, 1964.

Scouts' oath in Los Angeles, 1964. From left: E. Radvenis, A. Avižienis, R. Aneliauskas, and F. Prišmantas.

Prof. A. Avižienis kalba Politinių Studijų Savaitgalio metu, Los Angeles. Prof. A. Avižienis talking at the Political Symposium in Los Angeles.

Lietuvių studentų Korp! Vytis Illinois universitete, 1955 metais. Antroje eilėje, viduryje A. Avižienis.

Members of the Lithuanian Student Organization "Vytis" at Illinois University in 1955. A. Avižienis is in the middle of the second row.

DĖL VADINAMOJO "NACIONALINIO KOMITETO" VEIKLOS IR TEISINIO ĮVERTINIMO

TSKP organizacija Lietuvos teritorijoje (LKP) 1991 metų sausio 11 dieną pranešė apie tai, kad Lietuvoje įkurtas Lietuvos "nacionalinio gelbėjimo komitetas". Buvo pareikšta, kad šis komitetas "Ima valdžią į savo rankas, rūpinsis Lietuvos ateitimi", t.y. jis tampa agresijos įrankiu. Pažymėtina, kad komiteto sukūrimas, jeigu jis apskritai egzistuoja, sutapo su atviros TSRS karinės agresijos aktais prieš Lietuvos valstybę, tarybinių ginkluotųjų pajėgų kruvinu siautėjimu mūsų krašte.

Dėl brutalių veiksmų žuvo ir sužeisti žmonės, sunaikintas ir pagrobtas valstybinis ir asmeninis turtas, sutrikdyta visuomeninė rimtis. Vadinamasis "nacionalinio gelbėjimo komitetas" kursto nacionalinę nesantaiką ir socialinius neramumus, ragina žmones pažeisti normalų ūkio funkcionavimą, darbo kolektyvu gyvenimo ritmą. Okupacinė kariuomenė, prisidengdama šiuo apsišaukėlių "komitetu" bei jo veikla ir bandydama dezorganizuoti valstybės bei visuomenės gyvenimą, neteisėtai paskelbė įvedanti komendanto valandą Lietuvos respublikoje. Šiais veiksmais mėginama kurti okupacinės valdžios struktūras, pakeisti teisėtą Lietuvos respublikos valdžią bei pridengti TSRS vykdomą karinę agresiją.

Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba nutaria:

1. Konstatuoti, kad vadinamasis "nacionalinio gelbėjimo komitetas" įkurtas neteisėtai, jo tikslai ir veikla yra antikonstitucinio, antivalstybinio pobūdžio ir todėl yra nusikalstami.

Visi šio "komiteto" bei kitų panašių neteisėtų organizacijų nurodymai neturi jokios teisinės galios ir bet kokiomis aplinkybėmis negali būti vykdomi.

Asmenys ir organizacijos, vykdančys šio komiteto bei kitų panašių neteisėtų organizacijų nurodymus, atsakys pagal Lietuvos Respublikos įstatymus.

2. Pažymėti, kad vadinamasis "nacionalinio gelbėjimo komitetas", veikdamas kartu su svetimos valstybės ginkluotosiomis pajėgomis nusikalstamose akcijose prieš taikius Lietuvos gyventojus ir Lietuvos Respublikos valstybines įstaigas, prisideda prie tarptautinio nusikaltimo vykdymo.

Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos pirmininkas V. Landsbergis
Vilnius, 1991 m. sausio 14 d.
(LIC)

gabūs, neseniai vedęs, šiuo metu studijuoja teisę Pepperdine u-tetė, Malibu, California.

Atsisveikinau dėkingas profesoriui už man pašvęstą laiką, kurio jis tikrai mažai turi (buvo iš Lietuvos atskridęs Kalėdų šventėms) ir palikau jį besiruošiantį pranešimui savo kolegoms UCLA profesoriams, apie universitetų būklę besilaisvinančioje rytinėje Europoje, ypač apie Vytauto Didžiojo universitetą Kaune.

Vytautas Plukas

Apie KŪRYBĄ IŠ SLAPTO STALČIAUS

Prasidėjus Lietuvoje sąjūdžiui, kaip gyvenime, taip ir literatūroje, pradėjo pūsti kiti vėjai. Buvę aktyvūs „tarybinio gyvenimo“, „tarybinės tikrovės“ vaizduotojai (beletristai, žurnalistai) ir „tarybinės dvasios“ (poetai) reiškėjai — pasitraukė į šoną ar laikinai nutilo, išskyrus vieną kitą, atlikusį „išpažintį“ arba išsijungusius į demokratinę spaudą.

Tik nedidelė dalis poezijos, kaip A. Miškinio psalmės, yra pasiekusi literatūrinių aukštumų. Visa kita kad ir nuoširdūs, daugiau proginiai eilėraščiai, atskleidžiantieji dusintos dvasios pasaulį posmai, jautrūs pergyvenimų, laiko įvykių liudininkai, parodą, kad ir iki šiolei buvę tylūs balsai gali labai daug pasakyti apie dvasinę vergovę, slėgusią tautos sielą.

Daugybė eilėraščių periodikoje, kelios antologijos, privačiai išleisti rinkiniai-rinkinėliai išliks kaip akivaizdūs kaltinamieji „tarybinės“ santvarkos dokumentai kartu su žurnalistiniais ar kiek beletrizuotų atsiminimų knygomis.

„Kur rašytojų kūryba, slėpta stalčiuose?“ — ėmė kone išuliai klausti kai kurie kritikai, gal skubėdami „pogrindžio“ literatūrą iškelti į viešumą, o gal norėdami diskredituoti tuos, kurie nepritarė viešajai aparačikų rašytojų, elgsenai, o gal patys nejausdami, kad tokiais savo rašymais lyg ir pritaria ano „literatūros klestėjimo“, gi iš tikrųjų teroro meto autoriams.

Iki šiol iš tikrųjų tų pogrindžio kūrinių ir nematyti. Kodėl? Klausimas, į kurį dabar ir negalėsime atsakyti, kai prasidėjo nauja komunistinė okupacija, su dešimtim žuvusių ir šimtais sužeistų, ginant „perestroikos“ pasėkoje laimėtą tautos atgimimą ir pirmuosius demokratinės respublikos žingsnius.

Apie kūrinius parašytus pogrindyje ir slėptus stalčiuose spaudoje žinių buvo.

Vienas iš jų — Eidvydo-Laucės romanas „Negandų metai“, pats nuėjęs nuotykingą rašymo, slapstymo ir mėginimo išeiti į viešumą kelią. Romane apima abiejų Lietuvos okupacijų — rudosios ir raudonosios — laikotarpį, kur vyriausiam veikėjui teko pergyventi keleriopa „odisėją“, pradedant wermachtu ir baigiant stalininiais lageriais.

Personažo takus laisto kraujas ir lydi žudynės ir lavonai, Jis ieško žmogiškojo orumo, bet realybė labai toli nuo to.

Knyga užplanuota išleisti, įtraukta į 1991 metų planą.

Autorius iki šiol literatūroje nepasireiškęs.

Spaudoje skelbta nepriklausomybės metais gerai užsiangažavusio beletristo Vikt. Katiliaus kūrybos lobis — beletristiniai mokslo veikalai, bet 1990 metais rašytojų literatūros žurnale atspausa romano tik fragmentas, o mokslinis darbas (apie rašytoją V. Pietarį) „netradicinė itaiga pasakojimo monografija“ taip pat (kol kas) in statu nascendi.

Laimingesnis už kitus, laukiančius pasirodymo eilės, buvo jaunas autorius, išleistas „debiutų“ serijoje, Kęstutis Genys, aktorius, nuo 1947 metų slaptas poetas, daugiausia parašęs po 1980-tųjų metų.

Kaip knygos aptarime rašoma, autorius eilėraščius rašė „visą gyvenimą, bet tik dabar atgimusios nepriklausomybės laikais leidžia pirmąją knygą. Jo eilėraščiuose pulsuoja gyvoji Meilė Tėvynei, Dievui, Žmogui, neapykanta — nužmoginusi leninizmui. Kieno sielų gyva Lietuva, tas mielai skaitys šiuos eilėraščius ir atleis autoriui už profesionalumo stoką“.

Ši aptarimą, kalbant apie knygą, tektų kiek pakoreguoti. Jos vardas žadėjo būti „Ugnies Kryžius“. Rinkinys išėjo vardu „Lietuva — tai sąžinė“, jame yra beveik 100 eilėraščių.

Pasirodo, to paties autoriaus rinkinėlis „Ugnies kryžius“ buvo išleistas dar 1988 metais. Knygutė mažo formato, 124 psl. išleista nežinia kur, silpnai techniškai brošiūruota (sagutėmis per abu viršeliu susegta); daugelis eilėraščių tie patys

Ižangos žodyje leidėjai, tarp kitko, rašė: „aktoriaus Kęstučio Genio poezija jo paties skaitoma mitinguose, sausakimšoje teatro salėje per jo kūrybos vakarus...“

Leidėjai, „grupelė paprastų poligrafijos darbininkų“, atsiprašo už „neoperatyvų išleidimą, tekstas užrašytas iš klausos“, taip pat už korektūros klaidas, nes knygelė rinkta nelegaliai, „slepantis nuo pašalinių akių, rizikuojant būti nubaustais, nebendradarbiaujant su autorium, kad jis nebūtų išstatytas į pavoju...“

Jo poezija esanti „pagimdyta jo dvasinių kančių ir parašyta širdies krauju“, žadinanti „ir mumyse aukos dvasią“.

Knygelė dedama ant „Lietuvos Atgimimo Aukuro“, todėl kaip auka platinama veltui.

Tuo būdu — knygelė savotiškas mūsų poezijos leidinių fenomenas.

Jos tematika — nuo keletos grynai asmeninių posmų iki daugybės patriotinių sentencijų, visuomeninių aktualijų, politinių, rinkiminių („Aš balsavau už Sąjūdį... Aš balsavau už Landsbergį...), lozungų, religinių meditacijų, — plakatinio pobūdžio, retorinio mosto, su gera literatūriniu nuovoka, nekreipiant dėmesio į lyrikos subtilumus ar eiliavimo techniką („švelnios poezijos“ autorius kaltindamas: „poezijos švelnia ranka/Prisidengė žudikas...“).

Paties autoriaus, aktoriaus sugebėjimu teatrališkai perteikti savo kūrybą publikai, dideliu pasisekimu K. Genys jaudino ir graudino ir š. m. Australijos lietuvių kongrese.

Jo daina „Į Lietuvą“ dainuojama „Medaus“ grupės, buvo pripažinta populiariausia praėjusių metų daina. (Ją girdejome ir išeivijoje, „Medaus“ grupei lankantis JAV-se).

* * *

„Aš drebu, kai rašau, nes ateis...“ rašo poetas Jonas Juškaitis viename posme, savo rinkiny „Pučia vėjas į širdį“.

Kilęs nuo Jurbarko (g. 1933 m.), kur gimė ir Jurgis Baltrušaitis Nepriklausomos Lietuvos pasiuntinys Maskvoje, pradžioje iškilęs poetas

rusų kalba, o nuo 1940 m. — ir lietuvių.

Kaip šiedu, taip ir kiti Jurbarko žemės poetai, turi kažką bendro savo formoj ir savo minties išraiškoje, kuri mūsų poezijos nagrinėtojų dar neišryškinta ir neaparta.

Šiame visuotiname poezijos išlaisvinime iš ritmo, rimo ir posmų amžiuje, jau vien klasikinės formos laikantis rašant „poeziją“ yra drąsus ir rizikingas žygis.

J. Juškaitis — balta varna naujai giedančių juodvarnių Lietuvos parnase.

Nuo 1962 metų jis yra išleides septynius originalios poezijos rinkinius ir daug vertęs iš rusų, vokiečių ir kitų kalbų žymiųjų poetų kūrybos, pjesių ir prozos.

Naujojo rinkinio aptarime leidykla rašo: „Nauja žinomo poeto knyga, kurioje greta pastaraisiais metais parašytų eilėraščių publikuojami ir kūriniai, dėl įvairių priežasčių nepatekę į ankstesnius rinkinius. Knygoje dominuoja religiniais ir tautos istorijos motyvais parašyti eilėraščiai, svariai liudijantys tikrojo dvasingumo ir tautinio atgimimo minties nenutrūkstamumą net tamsiausiais istorijos laikotarpiais. Reikšmingi skyrių pavadinimai — „Geltona“, „Žalia“, „Raudona“, — nusako rinkinio dvasią“.

Geltona — žalia — raudona — nebūtinai plakatiškai reiškia tautinę vėliavą. Tai spalvos reiškiančios turinį, mintį, nuotaikas tų spalvų spektre.

Autorius eilėraščius rašo ne viešam skaitymui scenoje, ne deklamavimui teatro publikai, o daugiau kaip asmenines meditacijas ir žmogaus vidaus dvasiniam atvėrimui. Čia daug kas, o ypač intymūs tikėjimo, kalbos su Dievu momentai, malda, atgaila, prašymai tariami subtylia lyrine išraiška, atitolusia nuo kasdieninės realybės; tačiau nevengiama ir labai skaudžių žmogaus nudvasinimo realijų, kaip pvz., ėjimo (ar užangažavimo) dirbti saugume:

„... Eik, užtark už liūdną

Gera žodi. Juk žinai,

Juk žinai, kaip kartais būna:

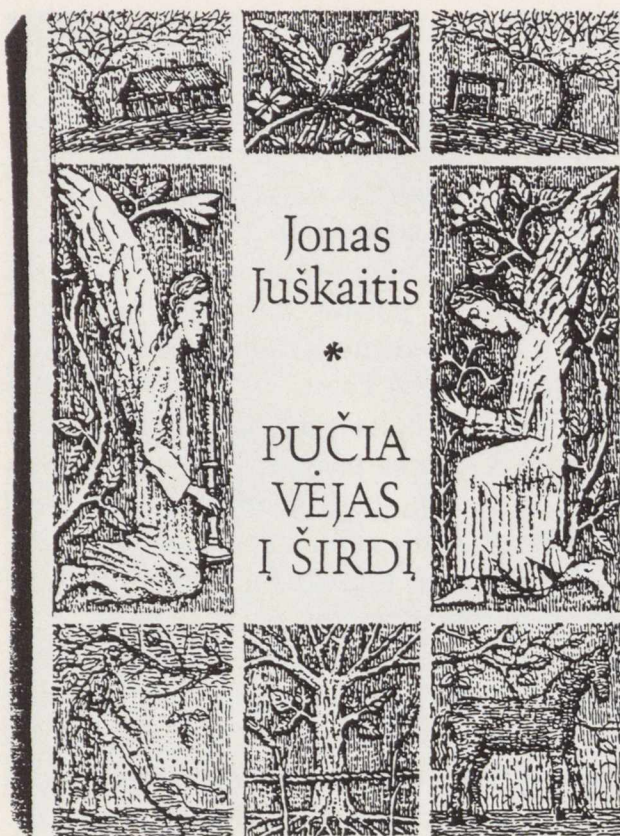
Jeigu šauks mane tenai...“ (1960 m.)

Skaitytojui, išpaikintam palaidos, beformės poezijos, prie Juškaičio tvirtų formos rėmų, prie muzikinių žodžių, garsų, sakinio konstrukcijos skambėjimo gal nelengva bus priprasti. Ir tik geriau išsiskaičius atsivers jo eilėraščiai visu grožiu ir bus paveiktas išraiškos jautrumo, prasmės bei idėjų gilumo.

„Mirt už tiesą, gyventi melu“ — tai buvusio tarybinės santvarkos dar nenužmoginto piliečio devizas, kurio pirmoji dalis (mirt už tiesą) šiandieną iprasminama naujajame sąjūdyje, vykstančiame Lietuvoje (ir Latvijoje).

„Aš drebu, kai rašau, nes ateis...“ rašė Juškaitis 1973 metais, turėdamas mintyje, kad ateis suimti. Bet atėjo diena, kai „ne kas nors, bet jo žodžiai nuteis...“, jo, naujojo „caro“ (pasivadinusio prezidentu). Jo žodžiai baltų tautų gal ir nuteis, gal nuteis ir poeto, nuteis jį patį į Žmogų ir į Dievą, ir į Tiesą tikinčios tautos.

„Mano dainos, raudokit...“ prašo autorius. Te tas „dainas“ raudodami skaitys poezijos mylėtojai, te tos raudos nuskaidrins Lietuvoje temdomą, gi išeivijoje temstančią, tačiau tėvynės aušros alkstančią mūsų visų dvasią.

Jonas
Juškaitis

PUČIA
VĖJAS
Į ŠIRDĮ

KOMUNIJĄ

Tavo Kūno Ostija balta
Nešt ant žemės kviečio
Šventą Dvasią — iškelta
Iškilmingai šviečia.

In excelsis... Nuo jausmų tyrų
Iškilmingai kelsis
Širdys — klūpančio gelmėj tylu,
Dieve. In excelsis...

Ar esi? Jei, Dieve, ne Tavęs
Mums, tai ko ieškoti?
Kur esi? Šventa Dvasia! pašvęs
Tavo Kūno puotai.

Kas esi? Išsklaidžius širdyse
Tamsą vakarykštę,
Eina tyliai taip į mus Dvasia,
Ašaros net trykšta.

Mirksniai, kai po gailėsčio ramu,
Jungs lyg aukso siūlai,
Dieve... Ostijos nušvitimu
Pats mums pasisiūlai.

1980

* * *

Vienas tvirtas žodis dar tave palaiko,
Dar turi jam laiko: tai pati žinai,
Nors paskui pratartum ir visus po laiko, -
Jo laiku netarus dingtum amžinai.

Vienas kraujo lašas su žodžiu netvirtu,
Dar tu jo didumo: tai pati žinai,
Nors paskui ir visas kraujas tau net virtu, -
Jo laiku netarus dingtum amžinai.

Vilnius
1988.I.13

MALDA

Tėve mūsų, kurs esi...
Duodi žemėj savo uolą.
Bet lyg vilnys ją visi
Nuopolių gilumais puola.

Malone, kuri dvasia,
Dievo džiaugsme ir gerume,
Pasirodyk maldose
Tarsi degančiam krūme.

Jeigu klystam, į Tave
Kruvinai ateina keliai.
Suplazdėk ties vienatvę
Abejonėje: vaikeliai...

Meile, viską Tu riši.
Renkam joį Tave kaip medų.
Kas vienatvėj vieniši,
Dievo tie tikrai nerado.

Te valia gyvent ištiks.
Kertas joį likimų gijos.
Iš gyvenimų būtis
Kaip erškėtis susivijus.

Tu ne ten, kur man tamsu.
Nušvinti Tu nuo tiesų
Man minčių tyloj. Širdis
Tau šventovė nesustingus.
Tu esi būties šerdis.

Dieve, būk mums gailestingas.

1974

* * *

Mirt už tiesą, gyventi melu, —
Iš gelmių kils visiems į paviršių.
Ir gyvens, kam reiks mirti, pamiršę,
Kad numirt niekada ne vėlu...

Aš — tautos, nors neaišku, kiek ta,
Kurioje gyvenau per tiek metų,
Jog iškilo kardai ir kometų
Net kelių, — kiek ta mano tauta.

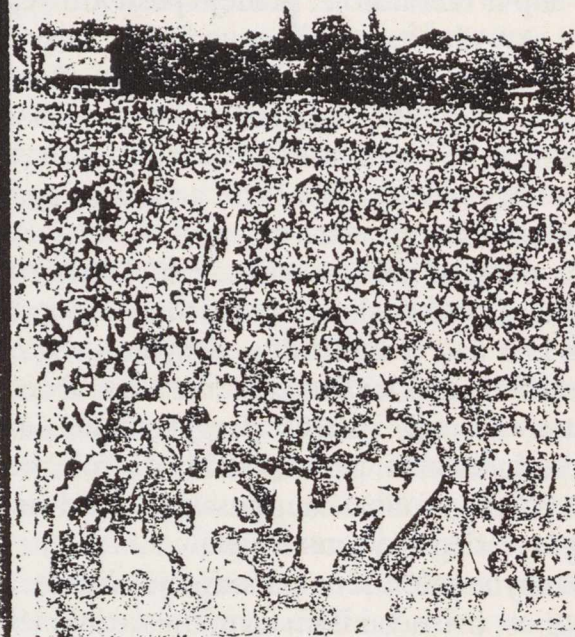
Jūs, raudotojos, jūs už mane,
Mano dainos, raudokit, kadangi
Mintys liejas į skambančią bangą.
Jų kaip ašarų... netgi sapne.

Aš drebu, kai rašau, nes ateis,
Nes ateis... nes ateisim į dieną
Už kiekvieną žodelį: kiekvieną
Ne kas nors, bet jo žodžiai nuteis.

1973

Kęstutis GENYS

Lietuva - tai sąžinė

★ ★ ★

Mano Tėviškė — mano likimas —
Mano širdgėla — mano tikėjimas.
O gyvenimas visas — vaidinimas,
Nevaidintas tik atsidūsėjimas.

Mano Tėviškė — mano likimas, —
Jėzau Kristau — Vienatinis Dieve,
Negaliu aš gyvent be Tėvynės
Ir visai negaliu — be tikėjimo!

Mano Tėviškė — mano likimas,
Mano Kryžius ir mano Golgota,
Ir Karališkas šitas vaidinimas —
Ir gyvenimas — Tau paaukotas.

1978

Į LIETUVĄ

Grižtu namo. Kol saulė dar nenusileido,
Kol dar matau šešėlį savo kelyje,
Nenusibrauksiu prakaito sūraus nuo veido
Ir nebandysiu atsidust pakeleje.

Greičiau į Tėviškę — į savo Meilės kraštą,
Ten mano Kryžių kalnas, Vyturio dangus,
Ten mano žodis, kaip giesmė, kaip šventas
Raštas,
Į Nepriklausomą ir laisvą Lietuvą grižtu.

Padėk man, Viešpatie! Nesibijau pavoju,
Neieškau dvasiai poilsio, o kūnui —
atgaivos!

Kelionė tolima, o aš labai vėluoju —
Greičiau į Lietuvą! Aš pasiūlgau Lietuvos.

1979

RAUDONASIS MARAS

*Pamiršau visai, kad šviečia saulė...
Žvaigždės geso po langais...
Žvaigždės gesta visam pasauly...
Tai ne žvaigždės, tu apsirikai —
Žmonės žūsta visame pasauly —
Raudonasis maras siaučia po laukus...
Kam tada man žvaigždės, kam ta saulė,
Jeigu žūva žemėje žmogus?*

1947

PRIE NEŽINOMO KAREIVIO KAPO

*Liejasi ir liejasi... Žaizda gyva...
Mažas šaltinėlis, o po visą šalį - - -
Kryžiai, Kryžiai, Kryžiai - Kryžių Lietuva-
Mūsų Motina — Gimtoji mūsų Žemė.*

*Sudegė pilis. Žiupsnelį pelenų,
Susižėrę kaip relikvijas į saują,
Svetimi savam krašte tarp svetimų,
Nesurandam Vietos Lietuvai po saule.*

*Užmaršties kirviu paženklinta gentis,
Kas iš jos didybės bepaliko? - - -
Praeitį pamiršome, o dabartis
Šaiposi iš mūsų, išdavikė...*

*Šaiposi tauta iš savo nevilties - - -
Prie nežinomo kareivio kapo zekai
Skambina varpais (tik jau varpai ne tie!)
Broliai, seserys! Nejaugi niekas...*

*Nesusimąstys, nepagalvos - - -
Žuvo jie, kovodami už mūsų laisvę - - -
Jei ne jų auka, nebūtų Lietuvos,
Net ir tos, kurią šiandieną ašaromis
laistom!*

1981

TREMTINIAI

*Jūs nebuvot vieni — vieniši tremtyje.
Kas prie Laptevų jūros, o aš — Maskvoje.
Jūs ten žudė, kankino, marino badu.
Mane žudė Maskva — mokė būt artistu.*

*Kas išliko gyvi, tie sugrižom namo,
Sugrižau aš taip pat į namus iš Maskvos.
Bet ir čia, kaip ir ten, mūsų laukė tremtis-
Ta pati vergija, ta pati nelemtis,*

*Ta pati nevalia, ta pati nedalia.
Aš buvau su jumis visą laiką šalia.
Neišmokau vaidinti, neišmokau meluot,
Neišmokau ir aš, kad laimingas, nuduot...*

*Užkankinti kankinti — gyvai, negyvai-
Mano seserys, broliai ir mano tėvai,
Jūsų neviltį aš surašiau eilėmis —
Aš neišdaviau jūsų — buvau su Jumis.*

1983

KAS BUVO JI

iš spausdinamo romano "Vilkas iš Galų"

Vytautas Volertas

Praėjus išprotėjimo siautuliui, sėdėjau virtuvėje pas čigonę, ir atrodė, kad štai atsigavau po epilepsijos priepuolio. Jaučiausi sukiužęs, tuščias, perplėštas, su laukan išverstu vidumi. Nieką savyje neslėpiau, nes jau nieko neturėjau. Čigonė vaikščiojo tik su tuo pačiu apsiaustu, dėl kurio, pirmą kartą plaunant indus, mano galvoje atsisuko sraigčiai. Apsiaustas kabojo, tik ant pečių užmestas, rodydamas priekinę architektrūrą su visomis spalvinėmis dekoracijomis. Sukau šalin akis, nors tik prieš valandą jos veržėsi iš kaktos laukan. Buvau medūza, bangos ant smėlio patėkšta. Vilkų giminės skiautė, baigianti supūti...

Čigonė buvo žvali, tarsi po sočių pusryčių. Atnešė kavos, ant stalo padėjo maišelį bulvių skiautelių, lėkštėn privertė dar kažkokio šlamštinio valgio. Tai viskas, ką pas ją matydavau po iškilmingos ir nelemtos vakarienės, kai susirgusi Kitty išskubėjo namo.

Prieš mane atsisėdusi, ji nustūmė juodumu žėrinčius plaukus nuo akių ir tarė linksmai:

— Yes?

— Yes... — sušvebeldžiojau, kramtydamas sudžiuvusią skiautelę.

— Gali pas mane atsikelti, gyventume kartu.

Šitokio pasiūlymo tikėjausi. Jei būčiau tvirtas žmogus, sakyčiau tiesiai, — eik po velnių! Galėčiau ir išsisukinėti, drąsiai, vyriškai meluodamas, būtent taip, kad ji žinotų mane meluojant, bet nesugebėtu prieštarauti. O aš tik griebiau pilną saują skiautelių ir užsikimšau burną. Jaučiau, kad trupiniais aplipo lūpos ir smakras, kad atrodžiau apgailėtina. Tai buvo viskas, ką galėjau sugalvoti iš pelenų nulipdytais smegenimis.

— Kaip manai? — ji palinko ir alkūnėmis atsirėmė į stalą, ant kurio atsišliejo du ne stalui skirti daiktai.

Aš vis kramčiau bulves, kad nudelsčiau atsakymą. Bet laikas skubėjo neįprastai greitai.

— Galvoju, — ranka nusišluosčiau burną, pademonstruodamas neišsiauklėjimą ir baisų skirtumą tarp Sister Sissy berniuko nekaltybės ir šiandienos. — O kaip čia gyveni? Nuomoji? — suradau kabliuką.

— Namas yra mano, nenuogastauk. Finansiniai man tavęs nereikia.

— Geras namas, gražus, — painiojausi, nors apie namų vertę neišmaniau. — Kaip išsigijai?

— Pirkau. Kaip kitaip išsigysi?

— Gal paveldėjai.

— Neturėjau iš ko.

— Tiek dolerių susigriebei...

— Persiskyrus reikėjo kur nors gyventi.

Bėgau tolyn nuo buvusio vyro, o senas kelmas puvo piniguose. Iš jo gavau.

— Senas ir turtingas, kaip visuomet tokiais atvejais esti. Vedybos apskaičiavus, — atgavau drąsą, žvalgydamasis atsparos. Gal užmirš savo klausimą, sukanč kalbą pašaliais. Gal susikivirčysime, ir mano atsakymas ateis pats, lūpų nepražiojus.

Ji atsilosė, o aš krūptelėjau iš baimės, kad nepablogėtų fronto padėtis.

— Ką turėjau daryti? — žiūrėjo tiesiais į akis. — Tėvas paliko ir išbėgo atgal į Graikiją. Motina artėjo prie mirties. Aš mokiausi aukštesniojoje mokykloje. Vedybos dėl baimės, ne dėl turto. O vyras mane ėmė veislei.

— Graikų veislei?

— Ne graikų.

— Tėvas, sakei...

— Tik tėvas.

— O motina?

— Ji buvo gera, nelaiminga moteris, jokia graikė, jokia airė. Tik žmogus buvo, kilmės nenorėjusi žinoti. Dėl to abi kentėjome. Stumdė vyras, pasauly sau vietos neradęs. Kankino jos tėvas, taip pat valkata. Ji buvo niekas, ir aš esu niekas. Be profesijos, be paslapčių, be tikslo. Tačiau gyventi noriu ir nežinau kodėl. Nesu blogesnė už gyvulį, bėgantį nuo mirties.

— Gyventi ir nieko rimtesnio neieškoti, — priekaištavau, nors buvau nustebintas skundu. Negalvodavau, kad ši mergina, kaip kiekvienas žmogus, turi praeitį. Atrodydavo, kad ji yra tik iš rūko pakilusi graži šmėkla, staiga be ženko išnyksianti. Tik spalvotas burbulas. Sprogs ir dings. Aš pats neturėjau kuo skūstis, bet po universiteto mano ieškojimai taip pat sustojo, neskaičiuojant ant stalo uždribusių radinių, be ieškojimo atėjusių. Gyvenau kaip šikšnosparnis, žemyn galva pakibęs, o gal kaip akla pelėda. Tačiau norėjau čigonę parblokti savo pranašumu. Tasai pranašumas — galėjimas bet kada čia ateiti ir iš čia pasitraukti. O ji turėjo likti savo kraitiniam name.

— Viską turiu, nėra ko ieškoti, — ji nesi-
jaudino. — Tik vyro reikia, ir jo žvalgausi. Ne dėl vaikų, ne dėl pinigų. Noriu ramybės. Net vilkai šlaistosi gaujomis, o aš esu viena.

Buvo atvira, kaip jos apsiaustas, ir jaučiau, kad pasikeitė mudviejų vaidmenys. Pradžioje nusigandau, leidau jai demonstruoti agresyvumą, dabar pasidariau pamokslininku:

— Kiekvienas žmogus turi gyvenimo tikslą ir ko nors siekia.

— Turiu tikslą. Būti. Apie siekius nieko nesuprantu. Prisimenu tik tai, ką reikėjo.

Istoriją, namų ruošą. Buvau gera mokinė, bet siekiu man niekas neminėjo. Buvau gera mokinė, gera mergaitė. Ir dabar esu gera.

Iš tikrųjų jai nieko negalėjau prikišti, išskyrus mano sąžinę slegiantį sunkumą, jos gerumo užkrautą, o mano mielai priimtą. Ji dėl to nesigrauzė. Mano čigonė buvo lyg permatomas plastmasės gabalas.

— Ieškai vyro, bet turėtą praradai.
— Jis norėjo, kad vaikus gimdyčiau.
— Kas baisaus?
— Specialius.
— Kokie vaikai yra specialūs? Sveiki ir gražūs?

— To neužteko.
— Kas dar?
— Nesuprasi, ką painiojo sujauktas seno žmogaus protas. Už kelių dienų atvažiuoja kitas senis, mamos tėvas. Matysi aplinką, kuri veikė ją ir mane.

Tą vakarą išsisukau nuo atsakymo apie atsikėlimą kartu gyventi. Daugiau ir apie specialius vaikus neklausinėju. Maniau, išėsiu, dingsiu, niekad jai nepasirodysiu, pasiryžęs tvarkyti savo gyvenimą, nes dabar jaučiausi, lyg vaikščiočiau smunkančiomis kelnėmis ir žvalgyčiausi, ar niekas nepastebi. Taip galvojau, taip ryžausi. Bet mano mintis su ryžtu labiau ir labiau skiedė kiekviena praėjusi diena. Gal ir smalsumas prisidėjo. Čigonė man anksčiau buvo vien tuščia statinaitė. Nauja ir labai geram stovy, bet tuščia. Aišku, ir dabar joje nemačiau daug turinio, tačiau pokalbis atidengė žmogaus šešėlį. O gal ten ne vien šešėlis, gal tikras žmogus. Ne koks didvyris, bet i mane panašus — smilga plevėsėlė.

Iš kitos pusės, ne visi medžiai yra ažuolai. Šalia jų kėtoja erškėčiai, virpa drebulės. Nei erškėtis, nei drebulė ažuolu nevirsta. Kaip tada su žmonėmis? Ar kiekvienas gali tvirtai išsilaikyti? Lengva turėti siekius, lengva žvalgytis ir kažko ieškoti, kai padus niežti. Kas tokios paskatos nejaučia ir save botagu čaižo, toli nenubėga. Prievarta lieka prievarta, svetimo naudojama, ar paties užsidėta.

O klasifikuoti mums patinka. Doras, labdaringas, idealistas, lepišis... Negalime Dievui prieštarauti, kad leido neišmanėlius. Prieš Jo valią tariame, mažiau apdovanotus niekindami: lai gyvena ir tikslo neturi, ne iš mūsų teisę gyventi gavę.

Man, žinoma, reikia susitvarkyti. Taip galvoju, taip ryžtuosi. Nors galiu truputėlį palaukti. Iš staigaus žingsnio didelės naudos nebus. Kada nors susitvarkysiu. Truputį vėliau.

Po kelių savaičių vėl išlinkau pas čigonę — gyvenimą taisysiu truputį vėliau. Nors buvau gerokai prisibėgiojęs ir nuvargęs, kažkoks nematomas kablys tempė jos pusėn. Bėgiojimas su nuovargiu atsirado dėl dažno lankymosi pas senelį, gelbstint Kitty su nelaime apsiprasti. Prisidėjo ir tautotyriminės antras atvykimas į JAV. Skola neužgyja kaip žaizda. Tesėjau pažadą ir pirkau video aparatūrą. Sunku buvo

Vytautas Volertas, (šiame LD nr, spausdinamos ištraukos iš naujo romano "Vilkas iš Galų") yra šešių romanų autorius, pradėjęs rašyti nuo 1939 metų, kada laimėjo moksleivių kūrybos konkursą. Plunksnos nepadėjo į šalį ir studijuodamas, nei pradėjęs profesinį darbą, tolimą nuo grožinės literatūros, nei sukūręs šeimą.

Už porą romanų jis yra laimėjęs "Draugo" romano konkursus: 1968 m. už romaną "Sąmokslas" ir 1971 m. už "Pragaro vyresnysis".

V. V. profesija — projektavimo inžinierius (studijavęs elektronikos inžineriją), dėsto matematiką, informacijos ir komunikacijos teorijas. Savo profesijos temomis rašo amerikiečių spaudoje.

Lietuvių išeivijoje — labai aktyvus Bendruomenės veikėjas, išvalgus publicistas, periodikos bendradarbis.

rasti, skaudu buvo mokėti. Ne labai labai skaudu, tik paprastai skaudu. Labai labai virto į paprastai tautotyriminės patrauklumo dėka. Nebuvo ji gražuolė, tačiau lenkė vidutiniokės. Pirmąkart, kai derėjausi dėl jos patarnavimo, nespėjau išsižiūrėti. Dabar pamačiau ir baltus dantis, ir tamsius antakius prie gelsvų plaukų, ir dar kažką, atskiromis detalėmis neišvardinamo. Visa tai supo šilto moteriškumo debesėlis, lyg magnetinis laukas. Važinėju su ja po miestą ir elgiausi ne taip, kaip buvau ipratęs. Grįžęs namo ir prisiminęs šią malonią mergaitę, galvodavau: dabar jau tikrai keičiu savo gyvenimą, ir tai neatrodo sunku, kai netoliese yra kultūringas sutvėrimas. Jai išvykstant, prižadėjau pasirodyti Lietuvoje, jei nugalėsiu sovietiškus Rusijos varžtus.

Tai šitaip buvo, kai skaudėjo dėl pinigų, mokant už aparatūrą. Paprastai skaudėjo, nors pinigų neturėjau. Dabar, pas čigonę atsiradus, gyvenimo keitimas vėl pasistūmė tolyn. Bet vos trumpam laikui pasistūmė, nes jos namuose sutikau tą žmogų.

Jis buvo sudžiūvęs, net supleišjęs. Aukštokas, ilgu kaklu, labai storų stiklų akiniais, sutraukta kairio veido oda, lyg šakėmis išvedžiota. Ir kairė akis visai nemirkčiojo, tarsi voko neturėtu. Sveikinantis jaučiau visus jo pirštų krumplius ir net pasižiūrėjau į ranką. Mano žvilgsnyje istrigo platūs, geltoni nagai. Tuojau suskaudo kojas, nes prisiminiau vaikystę. Senelis buvo nupirkęs panašios spalvos batus, gerokai mažus. Jie man labai patiko, todėl melavau, kad dydis esąs geras. O kojas svilino iki ašarų.

"Atėjau su šiuo seniu žaisti?" pagalvojau nusivylęs, tačiau pabėgti nebuvo kaip. Ji nuėjo virtuvėn kavos ruošti, gal tyčiomis pasislėpė, o aš sėdėjau, žvalgiausi po sienas ir skubiai galvojau, ką sakyti. Nekaltai paminėjau gražų orą, paklausiau, kaip čia jam patinka. Jis pamykė ir nutilo. Supratau, kad svečias sunkiai

braidžioja po anglų kalbą. Pasiteiravau:

— Seniai Amerikoje gyvenate?

— Four years, — atsakė gerklė tarsena, labai labai gerklė.

— Iš kur atvažiavote?

— Iš Izraelio.

Krūptelėjau, ir jis turėjo tai pastebėti. Krūptelėjau ne dėl Izraelio, bet dėl čigonės, — taigi gal ji nebuvo graikė. Ką dabar reikėjo sakyti?

— Kaip Izraelyje gyvenimas atrodo? — susigraibiau, iš nepatogios padėties krapštydamasis.

— Geras. Bet seniems negalima priprasti.

Vėl tylėjau, keikdamas šį vakarą ir apžiūrinėdamas seną veidą. Neabejojau, kad tai buvo žydo veidas. Man užkliuvo jo išsitarimas apie pripratimą Izraelyje, ir paguodžiau:

— Gal nepakankamai ilgai ten gyvenote.

— Trisdešimt metų.

— Amerikoje pirmą kartą?

— Buvau daug kartų.

Mačiau, kad ir jis mane seka, kažko labai susirūpinęs. Atsukęs nemirkčiojančią akį, tylomis, lyg kažko bijodamas, išstenojo:

— Žydas?

— Ne, — atsakiau.

— Ji žydė, — patempė ilgą kaklą virtuvės pusėn.

— Maniau, kad graikė. Tėvas buvo graikas.

— Jos motina, mano duktė, buvo žydė. Žydės vaikai yra žydai. Ir vyrą žydą turėjo. Pats suradau. Blogai, kad mažiukų nesusilaukė.

Dabar prisiminiau — jai reikėjo gimdyti specialius vaikus!

— Jūsų religiją mažai pažįstu, — pasiteisinau, lyg būčiau kaltas. Visi mano tipo šlaistūnai yra bailūs. O gal sutrauktas veidas ir nemirkčiojanti akis baugino? Gal visa žmogaus išvaizda?

— Čia ne religija. Kraujas. Religiją ir aš mažai pažįstu. Bet žydas yra žydas. Kas tu esi?

Nepatiko jo kieta kalba. Iki šiol nežinojau, kad žydas gali savo religiją ignoruoti. Nors aš pats buvau iš tikėjimo laikinai iškritęs, kaip kačiukas iš pintinės, bet vis žvalgiausi, kaip atgal įsikabinti. Net senelis keistais išsireiškimais mane supurtydavo, tačiau žinojau, kad jis daugiau už mane supranta, todėl tylėdavau.

Rimtai žvalgiausi, kaip ištrūkti. Įjungiau visą savo vargingos galvos instrumentaciją, išėties žvalgydamasis, bet staiga suėmė tokia drąsa prieš šį Izraelio atvykėlį, kad beveik šūktelėjau:

— Esu amerikietis ir lietuvis.

Senis susigūžė. O aš žiūrėjau į jį išsprogintomis akimis. Esu amerikietis ir lietuvis, ko daugiau nori?

Atrodo, kad jam šitiek užteko. Abu tylėjome, kol čigonė — jau ne čigonė — atnešė kavą. Springdamas išgėriau dideliais gurkšniais, išsisvilinau gerklę ir pakilau. Čigonė — jau ne čigonė — suspurdo lydėti, nes turinti man kažką pasakyti. Nepatenkintas senis liko su garuojančia kava.

Įsisodinau ją savo cypčiojančion mašinon ir nusivežiau už mažo ežerėlio, kur pakrūmėse šlaistėsi dar keli automobiliai su poromis. Tu porų tikslai šiame užkampy man buvo žinomi, anksčiau net smaližaudavau jais, bet dabar nerūpėjo. Keleivė taip pat atrodė susierzinusi.

— Matai aplinką, kurioje buvo mano motina ir kurioje aš esu. Ji nuo šios aplinkos bėgo ir aš bėgu.

“Tavo aplinka man nesvarbu”, galvojau, akyse šmėkstelėjus tautotyrininkės veidui, ir vėl kietai ryžausi taisyti gyvenimą. Nieko neatsakiau.

— Jis motiną surado ir mane visur atsiveja.

— Kaip motiną surado? Ieškoti nereikėjo, buvo jo duktė, — šiuurškiai išterpiau.

— Duktė, bet dukters jis neaugino. Pasaulyje bastėsi vienas.

— Tai paliko giminėms auginti.

— Ne giminėms. Visi giminės sušaudyti. Lietuviai jos žiūrėjo.

— Ką čia painioji? — šoktelėjęs pasisukau.

— Be manęs supainiota, — ją pirmą kartą girdėjau rimtu balsu. — Jis išbėgo Rusijon, žmoną vokiečiai sunaikino, mano motiną, mažą mergaitę, globojo žmonės. Vėliau atvežė Vokietijon, ir čia ją žydai atėmė. Ji nežinojo kuo būti, ir labai nenorėjo likti tik žyde. Norėjo pasidaryti žmogumi, kaip visi. Tėvas neleido. Ją ir mane tvarkė iš Izraelio.

Pajutau, kad ji šniūkščioja. Tai štai linksmoji gyvenašlė! Tautotyrininkės verkiant nemačiau. Ji nei žydė, nei graikė, nei čigonė. Ir ne anglosaksė, kaip Kitty. Pirmą kartą pasijaučiau besididžiuojas prieš senelį, nors su tautotyrininke buvau tik gražiai kalbėjęs, daugiau nieko. Mano skystasis būdas... Prisifantazuojau, prisikalbu niekų ir tikiu. Dar blogiau buvo su šia šniūkščiojančia gerve, nemokėjusia apsiausto susisegioti.

LIETUVA REAGUOJA Į SAUSIO 13 D. TRAGIŠKUS ĮVYKIUS KREIPIMASIS Į TARYBINĖS ARMIJOS KARIUS IR KARININKUS

Kary, jeigu tu esi siunčiamas žudyti beginklių žmonių, ginančių savo Tėvynės laisvę ir užstojančių ją savo krūtine, jeigu tau įsakoma traukti juos tankų vikšrais, šaudyti automatais, nuodyti dujomis, kapoti desantininkų kastuvėliais, žinok: tau įsakoma daryti nusikaltimą, kuris užtrauks gėdą tavajai tautai, motinai ir tavo vaikams.

Kareivi, ar karininke, jeigu dar jauti sąžinės balsa, sulaikyk žudyti pakeltą ranką. Armijoje tavo duotoji priesaika — ginti Tėvynę — nėra priesaika žudyti taikius ir savo Tėvyne mylinčius žmones.

Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios
Tarybos pirmininkas V. Landsbergis
Vilnius, 1991 sausio 14 d.

(LIC)

LIETUVIAI PROFESIONALAI PROJEKTUOJA PAGALBĄ LIETUVAI

Amerikos lietuvių profesionalų grupė 1990 metų gale, organizaciniame susirinkime diskutavo būdus padėti Lietuvai, panaudojant JAV techniškas ir mokslines informacijas.

Seminaras suruoštas jungiantis į Wisconsin universiteto tarptautinės veiklos programą. Seminarą organizavo arch. R. Matulionis (inžinerijos fakultetas) ir V. Kapočius, Wisconsin Bell telefono bendrovės narys iš Milwaukee.

Apie 30 lietuvių profesionalų atstovavo šias sritis: medicinos mokslus, inžineriją, statybą, biotechnologiją, finansus, komunikaciją, psichologiją ir gamtos apsaugos.

Seminaro pradžioje vyko pranešimai apie Madison ir Wisconsin universitetų bendradarbiavimą su Lietuva. J. Sykes, Madison-Vilnius miestų seserijos pirmininkas, lietuvių kilmės, pranešė apie 8 grupių pasikeitimą tarp šių dviejų miestų.

Aštuoni Madison delegatai grįžė iš Vilniaus ir Kauno, kur jie penkias dienas svarstė oro taršos kontrolę ir reikiamumą amatų ir techniško paruošimo. Delegacija buvo susitikusi su Respublikos ir miestų valdžios atstovais.

Kalbėjo Wisconsin u-to medicinos fakulteto vice-kancleris dr. Jay Noren, paaiškindamas kaip jo fakultetas priėmė medicinos studentus iš Vilniaus u-to pasinaudodami studentų pasikeitimo programa. Didelė problema, — Lietuvos studentai neturi užsienio valiutos. Dr. Noren pranešė, kad jis tiria galimybę gauti finansinės paramos iš Amerikos farmacinių bendrovių ir iš fondų studentų pasikeitimui testui.

Šiame Amerikos lietuvių profesionalų susirinkime padarytos sekančios rekomendacijos:

1. Sudaryti ryšius su dabartinėmis Amerikos lietuvių techniškom ir profesinėmis organizacijomis.
2. Paruošti Amerikos lietuvių profesionalų sąrašus (data bank) pagal profesijas, eventualiems pasitarimams su profesionalais Lietuvoje.
3. Atpažinti (identifikuoti) Amerikos lietuvių profesionalų sričių atitikmenis Lietuvoje.
4. Išvystyti būdus informacijų pasikeitimui tarp Lietuvos ir JAV.
5. Pagerinti sąlygas Lietuvos studentams Amerikos universitetuose.
6. Pateikti Amerikos lietuvių profesionalų sąjungos tikslus ir numatytą programą 1991 m. Lietuvoje įvyksiančiame mokslo ir meno simpoziume.

Seminaro dalyviai sutikę koordinuoti profesines sritis: S. Budrys, Racine, WI, — gamtos apsauga; K. Tautvydas, ST. Paul, MN, — biotechnologija; A. Vanagūnas, Chicago, IL, medicina; I. Budrys, Peoria, IL, — inžinerija; A. Kurkulis, Chicago, IL, — finansai; K. Ječius, Chicago, IL, — architektūra ir statybą; V. Kapočius, Milwaukee, WI, — telekomunikaciją ir R. Povilaitis, Chicago, IL, — odontologiją.

Dėl daugiau informacijų apie Amerikos lietuvių profesionalų grupę, kreipkitės į prof. Raymond Matulionis, University of Wisconsin, Engineering Professional Development, 432 No. Lake St., Madison, WI 53706, ar skambinkite (608) 263-3372.

SAUGOKIME TAUTINES VERTYBES Čikagos Balzeko lietuvių muziejaus kreipimasis į lietuvių visuomenę.

Balzeko lietuvių kultūros muziejus yra vienas stambiausių ir aktyviausių lituanistinių centrų už Lietuvos ribų. Be to, muziejus užima pirmą vietą visų Amerikos panašių etninių įstaigų tarpe. Balzeko muziejaus biblioteka (30 tūks. knygų) susideda iš eilės skyrių, kurių tarpe savo įvairumu ir greitu vystymosi tempu išsiskiria periodinių leidinių, rankraščių, bei spausdinių ir dokumentų skyriai.

Spausdinių ir dokumentų skyrių sudaro 1700 bylų, kurios turi ypatingai didelę svarbą. Retai kuri biblioteka Amerikoje turi panašų rinkinį. Saugojami čia šimtai tūkstančių brošiūrų, atsišaukimų, statistikos duomenų, laikraščių iškarpu, atspindinčių istorinius ir kultūros įvykius, įvairių profesijų žmonių, o taip pat daugelio lietuvių politinių, kultūros ir šalpos organizacijų veiklą.

Didžiulę reikšmę lituanistikos tyrinėjimo srityje turi bibliotekos rankraščių skyrius, kurio pagrindą sudaro asmeniniai archyvai, spaudoje neskelbti dar, žmonių atsiminimai, organizacijų susirašinėjimai ir jų posėdžių protokolai. Randame čia svarbią rankraštine medžiaga liečiančią Lietuvos istoriją, teatrą, literatūrą, politinius veikėjus, draugijas, lietuvių emigraciją į įvairias šalis ir t.t. Šitame skyriuje randasi stambiaus lietuvių rašytojo Balio Sruogos archyvas, dr. Vandos Sruogienės padovanotas, ilgametės Susivienijimo Lietuvių Amerikoje sekretorės Eufrozinos Mikužutės archyvas, dr. Jono Šliūpo dokumentų ir daugelio kitų asmenų kolekcijos. Neseniai buvo gauti vieno aktyviausių lietuvių knygnešių Petro Mikolainio 19 amž. pabaigoje rašyti laišakai bei kiti ji liečiantys dokumentai.

Beveik visa minėta medžiaga buvo Balzeko muziejui dovanota daugelio asmenų. Muziejus labai vertina šių asmenų pastangas. Deja, neretai dar pasitaiko, kad labai svarbi lituanistinė medžiaga — organizacijų archyvai, protokolai, žmonių laišakai, brošiūros, įvairių įvykių skelbimai ir pan. yra naikinami, išmetami į šiukšlyną arba laikomi rūsyje, kol subyra. Pvz. vienas Brighton Park apylinkės gyventojas atnešė į muziejų šiukšlyne rastą Susivienijimo Lietuvių Amerikoje Čikagos skyriaus protokolų knygą nuo 1912 iki 1916 metų. Tokių įvykių pasitaiko neretai.

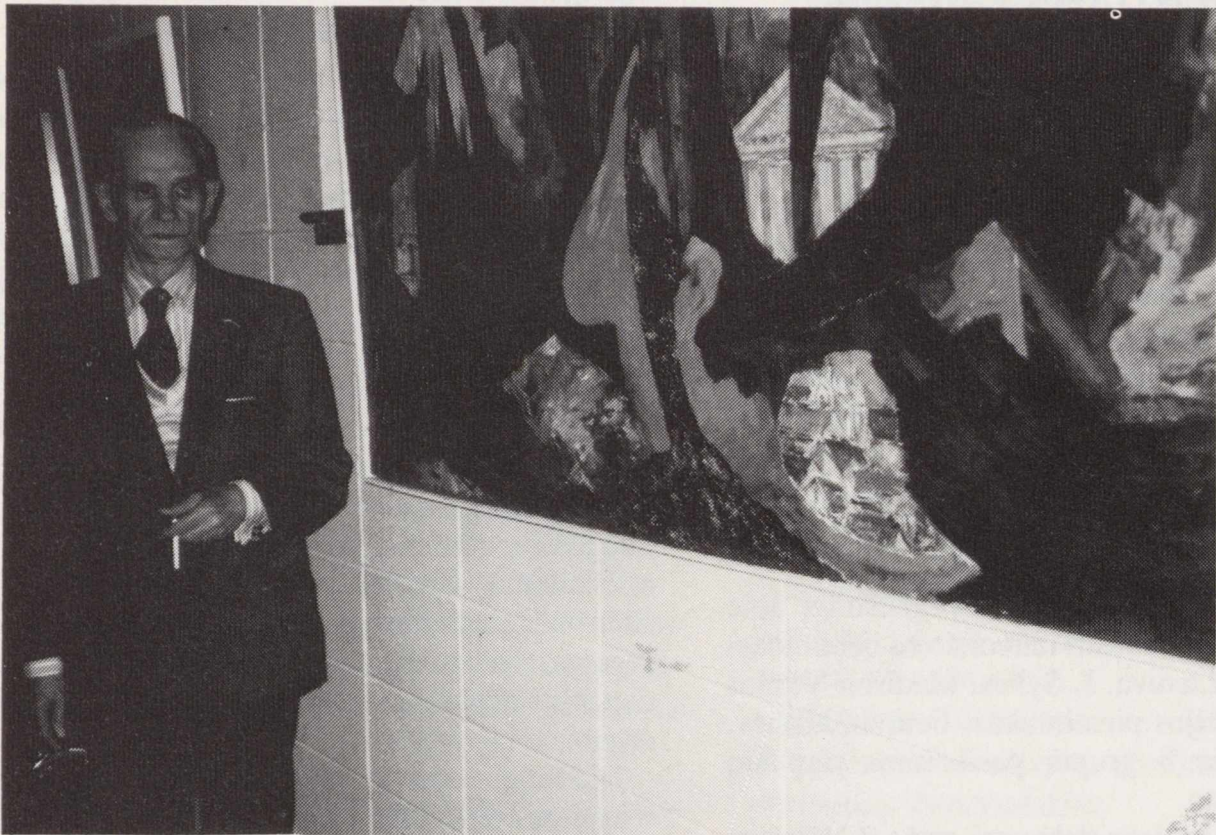
Balzeko muziejus ragina lietuvių visuomenę dovanoti muziejaus bibliotekai bet kokią lietuvišką rašytą ar spausdintą medžiagą. Lietuva savo istorijoje matė ne vieną nelaimę, ne vieną karą, ne vieną tautinę tragediją; archyvai buvo naikinami, deginami, sulyginami su žeme.

Daug vertingos medžiagos dingę senoje ir, atvykusioje po antrojo pasaulinio karo, iševijoje. Balzeko lietuvių kultūros muziejus turi atitinkamas sąlygas ir kvalifikuotą personalą istorinei medžiagai įvertinti ir apsaugoti. Muziejus bus labai dėkingas kiekvienam asmeniui ar organizacijai už dovanotą rankraštine ar spausdintą medžiagą.

Muziejaus adresas: **Balzekas Museum of Lithuanian Culture. Library, 6500 So. Pulaski Rd., Chicago, IL 60629.**

Balzeko lietuvių kultūros muziejus

17—TOJI PARODA KULTŪROS ŽIDINYJE

Dail. J. Bagdonas prie savo didžiausio parodoje išstatyto paveikslo "Pasmerktas miestas".

Juozas Bagdonas with his largest painting at the Art Exhibit, "Condemned City".

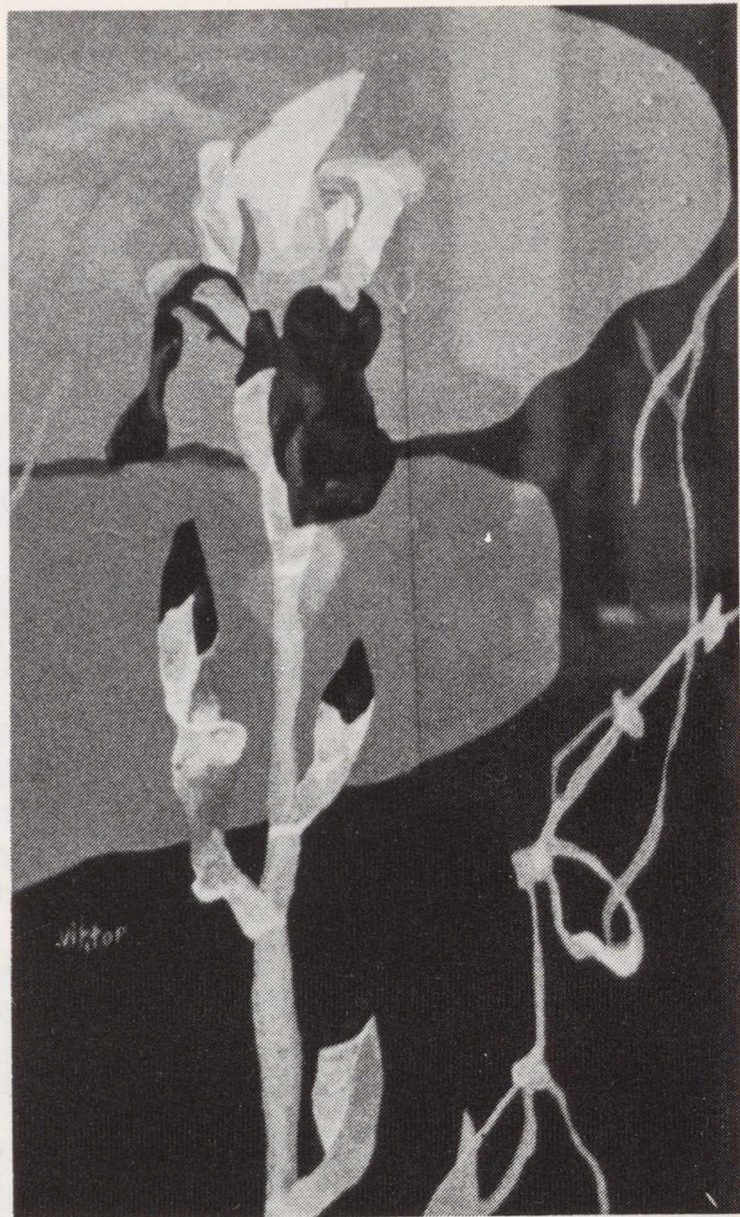
Photo by Al. Vakselis

Kultūros Židinyje vasario mėnesį rengiamos dailės parodos, skiriamos Lietuvos nepriklausomybei pagerbti. Parodos pradėtos rengti 1970 metais. Šiemet turėjo būti 21-oji paroda, bet taip neišėjo, nes buvo metų, kada nebuvo galima jų surengti. Taip šiemet buvo **17-toji** dailės paroda.

Jas rengia Lietuvių Bendruomenės New Yorko apygardos valdyba. Sutelkiama daugiausia vietos ir apylinkės dailininkai, bet buvo parodų, kai jose dalyvavo dailininkai net iš Los Angeles.

Parodų buvo ir didelių, kurios užėmė visas K. Židinio patalpas. Šių metų paroda nepasižymėjo savo eksponatų skaičiumi, viso buvo tik 70, bet ir jų užteko, kad užimtų didžiąją salę.

Paroda buvo gražiai sutvarkyta, neperkrauta. Ji vyko vasario 8 ir 10 dienomis. Iškilmingas atidarymas buvo vasario 9d., šeštadienį, 7 v.v. Atidarymui vadovavo LB apygardos pirmininkas Vytautas Alksninis. Apie pačią parodą kalbėjo tos parodos pagrindinis rengėjas Paulius Jurkus, apibūdinęs kiekvieno dailininko kūrybą. Po atidarymo buvo vakaronė. Svečiai,

Dail. V. Bobelio "Iris", akrilis.

"Iris", acrylic, by V. Bobelis.

Photo by L. Tamošaitis

kurių buvo apie šimtinę, — pavaišinti vynu ir kavute.

Parodoje dalyvavo 23 dailininkai: Juozas Bagdonas, Rima Bružienė, Viktoras Bobelis, Adomas Galdikas, Irena D. Griežė, Vytautas K. Jonynas, Daina Jurkutė, Paulius Jurkus,

Liet. Bendruomenės New Yorko apyg. pirm. V. Alksninis atidaro 17-tą dailės parodą Kultūros Židinyje. Kairėje matosi dail. V. Vizgirdos paveikslai, — poeto B. Brazdžionio portretas.

The Chairman of the Lithuanian Community in New York, V. Alksninis, opening the 17th Art Exhibit at the Cultural Center. On the left is the portrait of poet B. Brazdžionis painted by V. Vizgirda.

Photo by V. Maželis

XVI AUSTRALIJOS LIETUVIŲ DIENOS

Kazimiera Prunskienė, Lietuvos Respublikos ministrė pirmininkė (dabar pasitraukusi iš tų pareigų) 1990 m. gruodžio 26 d. Melburno miesto rotušėje atidarė XVI-ąsias Lietuvių Dienas Australijoje. Atidarymo proga vietinis „Dainos sambūrio“ choras, diriguojant B. Prašmutaitei, atliko Vyt. Mikalausko chorinę poemą.

Gruodžio 29 d. Melburno miesto salėje vyko Australijos Lietuvių Dainų šventė. Programos klausėsi apie tūkstantinę žmonių.

Programoje dainavo: mišrus jungtinis choras (apie 150 dainininkų), Adelaidės choras „Lithuania“ diriguojamas N. Masiulytės-Stapleton, Sydnejaus choras „Daina“, diriguojant J. Ankui. Chorų pasirodymus užbaigia Melburno „Dainos sambūris“. Programą tęsė Jungtinis mišrus choras, kurio sastatą papildė Džilongo (Geelong) choristai ir 8 svečiai iš Kauno. Jungtinis moterų choras, diriguojamas N. Masiulytės-Stapleton, akompanuojant Petriui Čelnai sudainavo „Metų laikai“ ciklą, muz. G. Gudauskienės, ž. Pr. Lemberto.

Kauno „Perkūno“ vyrų choras, (atvyko tik 8 žmonės, kitų Maskva neišleido), ant greitųjų sudarė kvartetą ir įsijungė į Dainų šventės programą.

Paskutinis Dainų šventės programos punktas ištrauka iš operos „Jūratė ir Kastytis“, muz. K. V. Banaičio, libretas B. Buivydaitės. Ištrauka atlikta didingai, prie galingai skambančio choro prisidėjo instrumentalistai: pianistė — Z. Prašmutaitė, vargonininkas J. Ankus, mušamieji instrumentai — bugnas ir du ksilofonai (P. Carrol ir J. Richmond), čelistė I. Brovedani, fleitistė N. Šližytė ir deklamatorė D. Levickienė. Ištrauką parengė ir dirigavo „Dainos sambūrio“ vadovė D. Levickienė.

Jonas Juška

Aleksandra Kašubienė, Vytautas Kašuba, Elena Kepalaitė, Vida Krištolaitytė, Eleonora Marčiulionienė, Jonas Rūtenis, Magdalena Stankūnienė, Elena Urbaitytė, Zenonas Ūselis, Irena Vakselytė-Nemickienė, Petras Vaškys, Viktoras Vizgirda, Anastazija Tamošaitienė, Marija Žukauskienė, Nijolė-Neda Macelytė.

Pirmą kartą šiose parodose dalyvavo Rima Bružienė ir Viktoras Bobelis. Plačiausiai buvo atstovaujama tapyba, paskui skulptūra. Grafikos buvo vos keli darbai. Kūriniai nuo impresionistinio realizmo iki įvairių abstraktų formų. Dominavo modernusis menas.

Dalis kūrinių paimta iš Tėvo Leonardo Andriekaus, OFM, kolekcijos. Jis atsidėjęs telkia kūrinius būsimam dailės muziejui Kretingoje. Jau turi gražią suaukotą kūrinių kolekciją.

Šioje parodoje buvo išstatyta 8 darbai Magdalenos Stankūnienės, 2 — Anastazijos Tamošaitienės, vienas Eleonoros Marčiulionienės. Visi — šioje salėje nematyti ir nepažįstami.

Paroda uždaryta vasario 10 d., sekmadienį, 3 v. p.p.

Parodos įneša daug gyvumo į lietuvišką kultūrinį gyvenimą, įprasmina Lietuvių Bendruomenės veiklą ir tikrai gražiu lietuviškos kūrybos vainiku papuošia Lietuvos nepriklausomybės šventę — Vasario 16-tą.

P. Juskus

Buvusi Lietuvos premjerė K. Prunskienė su svita L. Klubo skaitykloje, Melbourne.

Former Lithuanian Prime Minister K. Prunskienė with entourage at the Lithuanian Club reading room. Melbourne, Dec. 12, 1990

Veronika Povilonienė, liaudies dainų dainininkė (iš Lietuvos) dainuoja su vietiniais lietuviais. Melbourne, 1990.12.26.

Veronika Povilonienė, a folk singer from Lithuania, singing with local Lithuanians. Melbourne, Dec. 26., 1990.

Dainų šventės ko-ordinatorius V. Ališauskas sveikina šventės dalyvius.

Master of Ceremonies V. Ališauskas is greeting the participants of Song Festival. Melbourne, Australia.

KAN. PELIKSAS MARTIŠIUS – SŪDUVOS ŠVIETĖJAS*

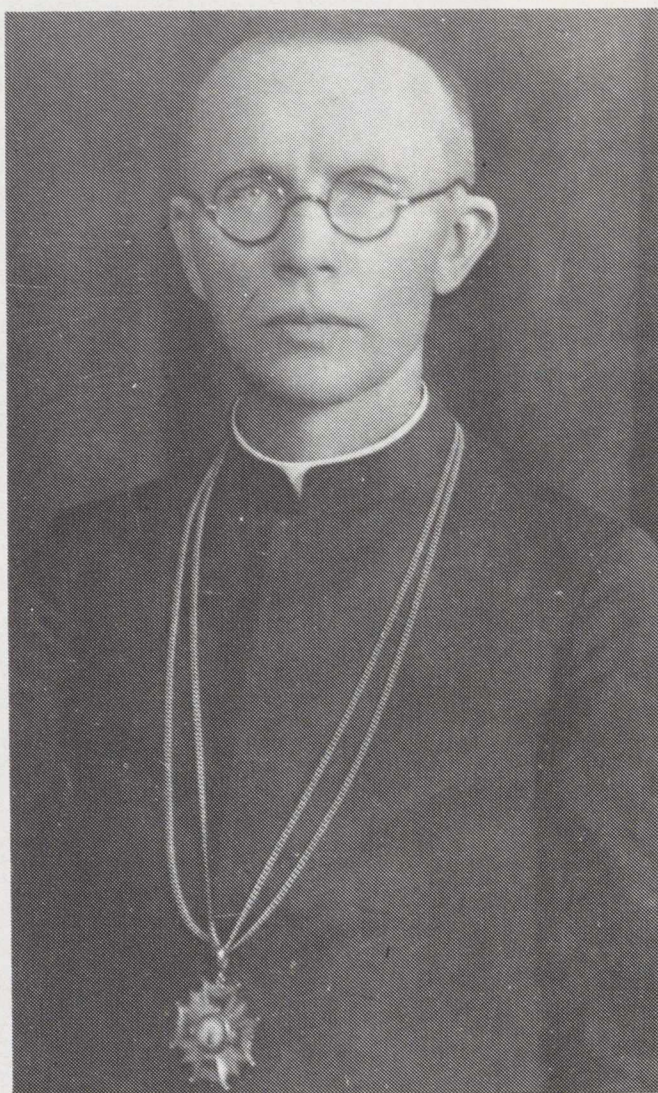
Prieš 35 metus (1955.XII.30) Simne mirė kanaaninkas Peliksas Martišius, Prienu „Žiburio“ gimnazijos steigėjas ir daugiau kaip 20 metų buvęs jos direktorius. Praėjus trims dešimtmečiams nuo jo mirties, kaip sužinome iš gautų laiškų, kan. P. Martišius tapo legendiniu asmeniu. Daugelis tiki, kad jis yra šventas žmogus, prie jo kapo meldžiasi, nes didelę gyvenimo dalį skyrė jaunimo auklėjimui, pats sau asmeniškai nedaug ko reikalaujamas.

P. Martišius gimė 1879 m. vasario 2 d. Banaičių kaime, Sudargo parapijoje, Šakių apskr. Einant jam ketvirtuosius metus, mirė jo tėvelis. Aštuonerių metų vaikaičiui pasiėmė globoti jo seneliai Ruigiai, kurie leido jį į pradžios mokyklą, galvodami išmokyti kokio nors amato ar leisti į mokytojų seminariją Veiveriuose. Peliksas prašė, kad jį leistų į gimnaziją. 1896 m. jis išlaikė egzaminus į Palangos progimnazijos IV klasę ir čia mokėsi, kol baigė. Tada buvo priimtas į Mintaujos gimnazijos V klasę. Atsisakęs rusiškai kalbėti už carą maldas, su kitais buvo iš gimnazijos pašalintas. Apsisprendęs stojo į kunigų seminariją Seinuose. 1903 m., baigęs filosofijos ir teologijos mokslus, vyskupo Rūškio Varšuvoje buvo iššventintas kunigu.

Iš pradžių jaunas kunigas P. Martišius laikinai darbavosi Sudargo parapijoje. Iš čia buvo perkeltas vikaru į Višakio Rūdų parapiją. Lankydamas kalėdojimo metu, kun. P. Martišius domėjosi parapijiečių raštingumu ir sugebėjimu skaityti. Patyręs, kad daugelis yra neraštingi, stengėsi padėti. 1915 m. jis įsteigė apylinkės kaimuose keliolika mokyklėlių, kuriose mokytojais buvo vos pradžios mokyklas baigusieji, nes aukštesnių kvalifikacijų asmenų šiam darbui trūko. Vokiečių okupacinė valdžia, susipažinusi su tomis mokyklomis, jas uždraudė ir pareikalavo, kad mokytojai būtų išėję jų įsteigtus Lehrer Bildungs kursus Mariampolėje, pramokę vokiečių kalbos ir jiems paklusnūs.

1918 m. „Žiburio“ draugija gavo iš vokiečių okupacinės valdžios leidimą atidaryti Prienuose progimnaziją. Prienu mieste tuo metu gyveno daugiau kaip 2000 gyventojų, kurių vienas trečdalis buvo žydų tautybės. Jie buvo išikūrę miesto centre, kur vertėsi prekyba. Mieste gyveno ir vokiečių evangelikų, kurie turėjo savo bažnyčią, mokyklą ir kapines. Šiek tiek buvo ir lenkų ar sulenkėjusių, net ir pamaldas bažnyčioje turėjo lenkų kalba, nors apylinkėje lenkiškai kalbėjo tik keletas gyvenusių dvarininkų. Šiaip daugumas gyventojų buvo lietuviai.

Tokiomis aplinkybėmis kun. P. Martišiui teko pradėti darbą. Iš pradžių progimnazija išsinuomavo patalpas J. Silvanavičiaus namuose. 1918 m. birželio 4-6 d. d. vyko stojamieji egzaminai, o mokslas prasidėjo rugsėjo 1 d. Į mokinių amžių nebuvo atsižvelgta, nes dėl nenormalių karo meto sąlygų daugelis jaunuolių negalėjo mokslo tęsti. Į I-mą klasę buvo priimta

Prienu „Žiburio“ gimnazijos direktorius kun. Martišius.

Rev. Martišius, principal of Prienai High school "The Torch".

38 mokiniai, į II-rą — 48 (73 berniukai ir 13 mergaičių).

Pirmųjų mokslo metų pradžia buvo labai sunki: trūko vadovėlių ir kitų mokslo priemonių. Nebuvo kvalifikuotų mokytojų. Mokiniai buvo suvargę, prastai apsirengę, drausmė pašlijusi. Mokyklos direktorius pasiryžo statyti gimnazijai namus, nes lenkininkų įkalbėtas namų savininkas J. Silvanavičius, nenorėjo patalpų nuomoti lietuvių mokyklai. Vieta gimnazijai statyti buvo parinkta ant kalniuko prie Nemuno, netoli klebonijos ir bažnyčios, kur kadaise buvo senos kapinės ir dar stūksojo keletas kryžių, žyminčių, kad čia buvo laidojami mirusieji. Todėl dir. kun. P. Martišius susilaukė priekaištų, kad išniekina mirusiųjų atminimą. Tačiau nesant kitur tinkamesnės vietos statybai, dir. kun. P. Martišius, nepaisydamas opozicijos, pradėjo statybą. Bet iš kur paimt pinigų?

Jis važinėjo į aplinkines parapijas, rinko bažnyčiose pinigus, ragino tėvus leisti savo sūnus ir dukteris mokytis į jo įkurtą mokyklą. Jis pats važinėjo pas girininkus, supirko medžius, vežė į lentpiuvę, samdė statybininkus. Ir taip 1920 m. pavasarį sparčiai vyko gimnazijos rūmų statyba, o rudenį jau galėjo čia mokytis keturios klasės. Statyba buvo baigta 1924 m., o 1925 m. išleista pirmoji abiturientų laida, 19 asmenų. Dešimtis Lietuvoje likusių 1975 m. liepos 4 d. buvo susirinkę atžymėti gimnazijos baigimo 50 metų sukaktį.

1928 m. gimnazijai švenčiant pirmojo dešimtmečio sukaktį, direktorius P. Martišius dvasiškos vyriausybės pakeltas garbės kanaaninku, o Lietuvos vyriausybė jį apdovanojo DLK Gedimino III laipsnio ordinu.

Dir. P. Martišius nesitenkino vien pedagogine sritimi, jis buvo ir sodininkystės žinovas, parašęs knygą „Apie sodą“, net ir sodininkystės pamokas įvedęs gimnazijoje. Jis, gavęs 5 ha žemės prie Balbieriškio plento, per keletą metų užvedė medelyną ir sodą, pastatė mokiniams bendrabutį. Iš gautų už parduotus vaisius ir medelius pajamų buvo apmokamas neturtingų mokinių mokslas.

Ir štai 1940 m. sovietų okupacija apvertė gyvenimą aukštyn kojomis: tų metų rugsėjo mėnesį dir. kan. P. Martišius buvo priverstas atsisveikinti su gimnazija, kuri buvo perorganizuota į vidurinę mokyklą. Jis perėjo dirbti į Prienu parapiją. Tik išvijus bolševikus iš Lietuvos, jis vėl grįžo į gimnaziją direktoriaus pareigoms. Vokiečių okupacijos metu patyrė didelių sunkumų ir nemalonumų. Daugelis jo mokinių žydų tautybės buvo nacių sunaikinti, vokiečiai gaudė mokinius Reicho darbo tarnybai. Mokiniams slapstantis, direktorius ir mokytojai buvo terorizuojami rudmarškinį.

1944 m. frontui nuslinkus į Vakarus, Švietimo skyrius vėl laikinai pavedė kan. P. Martišiui direktoriaus pareigas, įsakydamas jam sudaryti mokytojų kolektyvą. Mokslui prasidėjus, jis buvo atleistas iš pareigų ir vėl darbavosi Prienu parapijoje. 1946 m. šios parapijos klebonui kun. J. Valaičiui mirus, tų metų gruodžio 17 d. jis buvo paskirtas klebonu. Iš čia buvo perkeltas klebonu į Simną. Būdamas jautrios širdies, labai pergyveno karo ir pokario įvykius. Susilpnėjęs sveikatai, atsisakė kelbono pareigų ir amžių baigė kaip altarista. Mirė 1955 m. gruodžio 30 d. 1956 m. sausio 1 d. vakare kūnas buvo pervežtas į Prienus ir palaidotas senose kapinėse.

1956 m. birželio 11 d. dėl nežinomos priežasties sudegė gimnazijos pastatas; manoma, kad dėl elektros laidų susijungimo. Vieta, kur stovėjo gimnazija, manoma atitinkamai apipaivalinti, kad ji primintų, jog čia kadaise buvo žymus kultūros židinys, kuris davė pagrindą daugeliui Sūduvos (ir iš dalies Dzūkijos) jaunuolių pasirinkti tolimesnį gyvenimo kelią.

Kan. P. Martišiaus šimto metų gimimo sukaktis jo buvusių mokinių buvo iškilmingai paminėta 1979 m. vasario 3 d. Po to visi aplankė jo kapą ir pasimeldė. Minint gimnazijos 70 metų sukaktį, jis buvo savo buvusių mokinių ir Prienu visuomenės ypatingai pagerbtas: pamaldomis bažnyčioje, prakalbomis aikštelėje, kur kadaise stovėjo gimnazija, ir aplankant jo kapą.

Tarptautinės Mūrinių unijos ir Jungtinių Amatininkų S-gos Kongrese Reno, Nevada 1990 m. rugsėjo 11 d. Iš k. : inž. Vytautas Šliūpas, Aušrininko dr. J. Šliūpo archyvo pirmininkas, Kazimieras Uoka, Lietuvos Respublikos Revizorius, Lane Kirkland AFL—CIO primininkas. John T. Joyce, Tarptautinės Mūrinių ir Amatininkų Sąjungos pirmininkas.

At the 1990 Congress of the International Union of Bricklayers and Allied Craftsmen in Reno Nevada, September 11. Left to the right: Vytautas Šliūpas, PE, President of the Archive of Aušrininkas Dr. Jonas Šliūpas; Kazimieras Uoka, the Controller of the Republic of Lithuania; Lane Kirkland, President of AFL-CIO (American Federation of Labor and Congress of Industrial Organizations); John T. Joyce, President, International Union of Bricklayers and Allied Craftsmen.

ITAKINGIAUSIA JAV UNIJA PASMERKĖ SOVIETŲ SĄJUNGA

AFL—CIO unijos pirmininkas Lane Kirkland, tuojau po sovietų įvykdytų žiaurumų Lietuvoje, sausio 14 d. pasmerkė Sovietų sąjungą, pareikalavo, kad jie tuoj pat atitrauktų savo kariuomenę. L. Kirkland skatino Ameriką ir kitas demokratiškas Vakarų valstybes, nutraukti ekonominę ir techninę paramą, nutraukti sovietams kreditus ir paskolas, neduoti jiems MFN (Most Favored Nation status) tol, kol nebus atstatytos demokratinės teisės Lietuvoje. AFL—CIO unijos pirmininkas dar kartą kreipėsi į JAV vyriausybę, kad pastaroji pripažintų teisėtą, tautos demokratinį pagrindą išrinktą Lietuvos vyriausybę.

Vėliau, panaikinus senąsias Prienų kapines, (1988.X.22) jo kūnas buvo perkeltas į naująsias, dešiniame Nemuno krante, prie plento į Birštoną. Vienas iš kan. P. Martišiaus buvusių auklėtinių laiške rašė: “Nulydėjome su jo palaikais naują karstą į kapines. Prie kapo per mikrofoną atsiprašėme Kanauninką direktorių, kad drisome sutrikdyti jo kūnui amžino poilsio miegą. Senujų mokinių vardu man teko pagraudinti dabartinius mokinius, kaip juos reikės pertvarkyti, kad mes, mokytojai, daugelį dešimtmečių žalojome jų sielas ateizmo sindromu”.

JAV gyvena daugelis buvusių Prienų “Žiburio gimnazijos auklėtinių, kurie su pagarba ir dėkingumu prisimena savo buvusį direktorių kan. Peliką Martišių.

Ignas Medziukas

*Jis savo vardą rašė Peliksas, ne Feliksas

LIETUVOS RESPUBLIKOS AUKŠČIAUSIOSIOS TARYBOS PAREIŠKIMAS

Pastarųjų dienų tragiškų įvykių Lietuvoje seka rodo, kad jų kaltininkai — tai dar neivardinti aukščiausio rango asmenys Maskvoje, taip pat grupė anonimų, pasivadinusių “nacionalinio gelbėjimo komitetu”, ir Tarybų Sąjungos kariuomenė.

Tarybų Sąjungos telegramų agentūra TASS, ja pasikliaunanti centrinė televizija, radijas ir dalis laikraščių siekia žūt būt įrodyti, kad Lietuvos Respublikos konstituciniai valdžios organai neva ima nebekontroliuoti padėties, kad tik minėtas anonimas “nacionalinio gelbėjimo komitetas” yra padėties “šeimininkas” ir yra remiamas Lietuvos žmonių daugumos. Šiems tikslams pasiekti griebiamasi šmeižtų ir dezinformacijos.

Užgrobdami Spaudos rūmus, kariškiai elgėsi kaip užkariautojai: jie beatodairiškai šaudė į taikius gyventojus, kruvinai akcijai vadovavęs pulkininkas Kustriuk pats automato šūviu sužeidė beginklį Lietuvos Respublikos pilietį V. Lukši, grasindami ginklu išvarė iš pastato redakcijų ir spaustuvių darbuotojus, daugelį jų apiplėšė, šiurkščiai elgėsi su taikiais vilniečiais, atėjusiais saugoti pastato. Puolami, grobiami kiti pastatai, barbariškai niokojamas jų turtas. Visos šios karinės operacijos TASS'o, Tarybų Sąjungos televizijos pateikiamos kaip “teisėto turto” atsiėmimas.

Dezinformacijos viršūnė — melas, kuris paskleistas apie Lietuvos Respublikos radijo ir televizijos patalpų, televizijos bokšto ir radijos užgrobimą, pradedant nuo to užgrobimo preteksto. Iš pradžių buvo stengiamasi nutylėti,

kad šiuos du (o ne vieną, kaip teigia TASS'as, centrinė televizija ir radijas bei kai kurie spaudos leidiniai) objektus, beje esančius skirtinguose miesto rajonuose, saugojo tūkstančiai beginklių žmonių. Sausio 13 d. TASS'as pranešė, kad į tragiškai žuvusiųjų ir sunkiai sužeistų žmonių skaičių esą įskaitomi “žmonės, nieko bendra neturintys su tragiškais įvykiais”, kad žuvę tik du žmonės ir “didžioji žmonių dalis nukentėjo dėl spūsties pasigirdus prie Televizijos centro pastato atvykusių sunkiųjų tankų šūviams”. Oficiali Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos informacija liudija, kad devyni beginkliai žmonės yra nušauti, vienas žuvo nuo sprogimo ir viena dvidešimt ketverių metų mergaitė sutraikyta tanko.

Medicininė ekspertizė parodė, kad vienas kariškis žuvo atakos metu nuo automato kulkos į nugarą. Tarybų Sąjungos masinės informacijos priemonės tendencingai sumažino aukų skaičių. Visiškai nutylima, kad kariškiai sužeidė 164 civilius asmenis, 26 iš jų būklė yra labai sunki. Taip pat nutylima, kad karinė vadovybė iki šio momento slepia informaciją apie tikslų dingusiųjų be žinios žmonių skaičių.

Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba pareiškia, kad TASS'as, kitos tiesą iškraipiančios TSRS informacijos priemonės, sąmoningai skleidamos dezinformaciją tapo nusikalstamų jėgų niekšybės įrankiu.

Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos pirmininkas V. Landsbergis
Vilnius, 1991 sausio 14
(LIC 1991, sausio 15 d.)

LIETUVOS RESPUBLIKOS AUKŠČIAUSIOSIOS TARYBOS PAREIŠKIMAS

Dėl TSRS ginkluotųjų pajėgų neteisėtų veiksmų

TSRS ginkluotosios pajėgos 1991 metų sausio mėnesio pradžioje Vilniuje smurtu užgrobė Sapudos rūmus, Lietuvos radijo ir televizijos rūmus, televizijos bokštą, Vilniaus radijo mazgą bei kai kurių kitų įstaigų pastatus, suniokojo patalpas, įrengimus, plėšikavo. Preišišku akcijų metu buvo žiauriausiu būdu nužudyti ir sužaloti pastatus saugoję taikūs žmonės. Tokiais veiksmais, kaip ir juos lydinčių fiktyvių valdžios struktūrų kūrimu arba skelbimu bei planinga dezinformacija, siekiama sukelti politinio, ekonominio ir kultūrinio gyvenimo suirutę Lietuvoje, palikti Lietuvos ir tarptautinę visuomenę be teisingos ir laisvos informacijos, galų gale nuversti teisėtą Lietuvos valdžią.

Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba, griežtai protestuodama prieš brutalius TSRS ginkluotųjų pajėgų veiksmus, reikalauja, kad Tarybų Sąjunga nedelsdama nutrauktų agresiją, išvestų karinius dalinius iš užgrobtųjų patalpų ir atlygintų padarytą materialinę žalą bei kitus nuostolius, taip pat išaiškintų ir patrauktų atsakomybėn kaltininkus, kad ir kokio aukšto rango jie bebūtų.

Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos pirmininkas V. Landsbergis

Vilnius, 1991 sausio 14
(LIC, 1991 sausio 15, New York)

ENGLISH SECTION

THE TRAIN JOURNEY TO SIBERIA

It was dark and hot and stifling in the railroad car, which was jammed full of people of all ages and various nationalities. Most were Jews, there was one German family, and the rest were Lithuanians.

They all seemed frightened and worried and sat in silence. Some had taken along clothing, bedding, and other items and were now sitting or even lying on top of their belongings. Those who had brought nothing along were in desperate straits. There were a few bunks, but not enough for everyone, and they were occupied by the persons who were the first to be brought here. As we sat there in our misery, evening came, and then night. The air in the railroad car grew ever more fetid, until finally, we were gasping and choking from the heat and the foul stench. We waited desperately for morning, hoping that someone would open the door and let in some fresh air so that we could breathe more easily. Throughout all this time we were constantly tormented by such thoughts as "Would nothing, no one save us? Were we all going to perish? Would we never again see our families and our homeland?"

Dawn was breaking when we sensed that the railroad car was starting to move in the direction of Vilnius, the capital. We crowded toward the boarded-up windows for what might be our last look through some tiny chink at the fields of our beloved homeland.

Soon we reached Pabradė, and the train halted. A trainload of Lithuanian men also arrived here. The windows of that train were boarded up just like ours. A dozen men who had managed to reach Pabradė on our train without having been separated from their families before leaving Kaunas were now taken away and shoved into the men's train. When some of the women asked our escorts whether the two trains — the men's and the women's — would be going in the same direction, our escorts calmly stated that there would be more than enough men where we women were going so we needn't worry.

After a short "rest" in Pabradė, we were on our way again, and before long we became aware that we were in a foreign land. Although the train we were on had boarded-up windows, we could still sense that we were heading toward Siberia. Naturally, we were not at all surprised because this was to be expected. The train with the men stayed behind in Pabradė, and we never saw it again.

Home of the deported in Krasnojarsk.
*Tremtinių namas,
Sibire, Krasnojarske.*

On the third day of this most difficult journey, the train stopped once more. After opening the door slightly, one of our escorts thrust inside a rusted pail half-full of water. He ordered us to make use of it quickly, for he needed the pail. There was only enough water for us to wet our lips; it could not slake our thirst. We could have drunk several pails of water, we were so desperately thirsty. After such "refreshments," we had to continue our terrifying journey.

More than ten hours later the train halted again, and we were given some sausage that gave off a horrible stench to eat. None of us would touch it, and we threw it out through a special-purpose hole located in the floor of the railroad car. Within minutes we heard our escorts scolding and cursing. At first we thought that we were being berated for having rejected their proffered goods. Then, through the chinks in the walls we noticed that there were people, men of most miserable appearance, crawling under the railroad cars, snatching up our discarded sausage, and wolfing it down while our escorts railed at them and shoved them about. We never found out who these ravenous emaciated people were, dressed in tatters and bearing no resemblance to human beings. Their faces were so sallow, so burned by the sun that it was impossible to guess how old they were. They all looked as if they had just stepped out of coffins. Only later, after we had seen all there was to see, only then did we understand that they must have been fellow prisoners.

The incident opened the eyes of two young

girls who were accompanying their parents voluntarily on this journey. They had been zealous members of the Communist Youth League, but now one of them stated that she never would have glorified Stalin or been such a loyal member of the league if she had known that there were such hungry and wretched-looking people here. How they were devouring, with great relish, that totally spoiled meat thrown out through such an unsanitary hole!

The hole in question had been cut out in the floor of the railroad car and was meant to be used when needed for certain essential bodily functions. No explanations are necessary, I would think, as to how this was to be accomplished. The occupants of the car were a mixed group: men and women, young and old. For instance, last to be thrust into the railroad car that I was in was a young man. He had no choice but to stand right next to this hole in the floor because it was so crowded. No wonder some people became mentally deranged during this journey. Everything was arranged so as to cause the captives to undergo the greatest amount of suffering by every possible means. It was not enough that people had been torn from their families and their native land, that they had to endure suffocating heat and unbearable thirst. Numerous other forms of torment had been thought up in order that we captives could never feel at least tolerably well off.

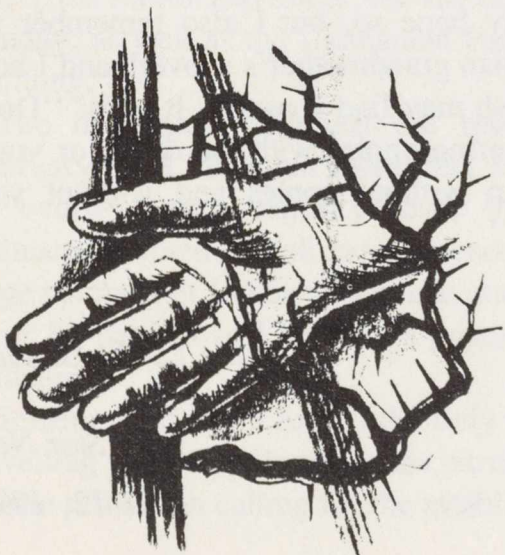
This torturous journey lasted a long time. Only sometime in early July (the exact date escapes memory), we noticed that some of the railroad cars were being uncoupled and left

behind at various small railroad stations along the way. Before long it was our turn, and our railroad car came to rest in the Biysk Railroad Station, some twenty-five hundred miles east of Moscow. Several trucks were already waiting for us, and we had to board them as soon as we left the train. Some fifteen minutes later we were at a Soviet state farm in Kasichinski *Rayon*. We were met by a large crowd of the farm's forced laborers, who looked so impoverished that not one of us newcomers had ever seen such a wretched-looking mass of people before. Their tattered clothes and sunburnt faces made a horrifying impression on us, but, to our dismay, these unfortunate slaves kept trying to press closer and closer to us, gaping at us as though at some extraordinary sight. Our escorts began to berate them and to push them out of the way.

We stood there, unable to understand where we had ended up or who these people were and why nearly all of them were wearing clothes made from the thick cloth normally used to make sacks. Their clothing had been mended in numerous places with scraps of materials in different colors: red, white, and others. The women all wore short and very narrow skirts that barely encircled their bodies and had numerous colored patches. The pants legs of the trousers worn by the men were mismatched — one was shorter than the other — and of different colors and patched in yet other colors. There were no little children among them. A few youths could be seen, wearing the same kind of ragged and patched clothing. We learned later, after we had lived there awhile, that the death rate of children was exceptionally high here, and many more of them died than grew up. One rarely came across a small healthy child.

Such was the end of our long and wearisome journey, and our reception was soon over. We were to settle in this state farm — or rather, slave labor camp. Our escorts handed us over to Commandant Dunayev.

From the book *Crosses in the Arctic*
by Matilda Strimaitytė-Mėlienė
Translated by Nijolė Beleška-Gražulis
(1987, Detroit MI)

THE ECHO OF SOVIET TANKS

By Irene Luksis Goddard

Irene Luksis Goddard.
Irena Lukšytė-Goddard.

I saw Russian tanks in Lithuania. It was June 16, 1940, and I had gone to sleep the night before feeling happy, excitedly looking forward to the last day of the school year and a fun-filled summer, at the end of which I would reach the magic age of 16.

It was still dark when I awoke. The windows were rattling and the whole house seemed to shake. From the street a rumbling noise, like a prolonged roll of thunder, was getting louder and louder.

I jumped out of bed and ran to the window. My 11-year-old brother stumbled sleepily in from his room next door. We pressed our noses to the window and in the pre-dawn darkness saw great lumbering shapes emerge one after another from the mist, like a parade of elephants.

"Get away from the window!" My father's loud voice made us jump. I will never forget his face at that moment. He looked like an enraged bull. His face was crimson and I was afraid he was going to have an apopleptic fit. He shook his fist at the window and bellowed: "Those are Russian tanks! This is an invasion!"

Just then my mother's figure appeared in the

doorway. The pale blue silk robe she was wearing made her look like one of the statues of the Madonna at our church. She seemed, as always, poised and serene. Gently she put her hand on Father's shoulder. Gradually his expression became less stern and I thought I saw a glint of tears in his eyes. I had only seen Father cry once, when we visited his parents' graves in his home village.

My 9-year-old sister had slept peacefully through the night. In the morning our little town was swarming with Russian troops and Russian airplanes were circling overhead. That same day, Father whisked us three children to my grandmother's farm, where we spent the next four weeks.

When we came back there were many changes. For one, a Russian general was sleeping in my grand hand-carved bed that had belonged to my great-grandmother. It was General Gusev, after whom a town was later named in what used to be East Prussia and is now Kalinin Oblast.

While Father was driving us to the farm, a Russian officer had come to my mother and told her: "You are to move from this apartment. Leave all the furniture. You may take some beds and a table with chairs and move into one room and a kitchen (which had been the movie projectionist's room behind the movie theater my parents owned)." Mother said: "All right." The officer looked at her incredulously: "You are not going to faint or cry and make a scene?" "No," she answered with a smile. The man shrugged in disbelief and said: "Oh yes, please move an extra bed into the room where the general will sleep." "But why?" mother asked. "There are nine rooms in the apartment."

"Don't ask questions!" the Russian bellowed.

Later we found out that the general's aide had my brother's room, adjacent to the general's, and the extra bed was for the *politruk* — the commissar who was watching the general night and day.

A few days later mother ran into General Gusev in the hallway and they exchanged a few pleasantries — he had been a career officer in the czar's army and was quite a gentleman. That evening, as we were sitting down to dinner, there was a knock on the door. It was the commissar. "I understand you had a conversation with General Gusev today. What did you talk about? What did he say?"

It was strange that summer of 1940. The town was full of soldiers, a lot of them from Asian republics. Most of the officers were Russian. There was a great rush by the invaders to buy everything in our stores. Watches were soon sold out, as were bicycles, motorcycles, and all sorts of clothing. There were stories of Russian ladies showing up at the opera wearing fancy nightgowns which they mistook for evening dresses.

The school year started Sept. 1, as always, but not all of our teachers were there. The least "trustworthy" had already disappeared. The curriculum had changed, too. Instead of French, we were to have seven hours of Russian a week. Instead of Lithuanian history was the history of the Communist Party. New subjects were the geography of the Soviet Union, the constitution of the Soviet Union (which we were to memorize), and dialectic materialism. The textbooks for these new subjects had all been translated from Russian during the summer, but, perhaps because of haste, the translations were so poor that it was hard to understand what they were talking about.

The biggest joke was the textbook on dialectic materialism. I remember my poor former French teacher, always so refined and elegant (he had studied at the Sorbonne and was more French than the French themselves). By some miracle he had not disappeared like the others and was charged with teaching dialectic materialism. I can still see him gesturing with his manicured hands trying to explain what neither he nor we could make head or tail of.

As the year progressed, more people were arrested or simply disappeared. Some were questioned by the NKVD (the predecessor of the KGB). Those who were questioned and released became suspect, and acquaintances and even friends were careful when they talked to them, in case they had been forced to become informants.

Stores, factories, buildings, businesses were "nationalized." The fact that my parents were American citizens didn't help. Father's motion-picture studio with hundreds of documentaries and newsreels, which he himself had filmed, was confiscated as was the movie theater, a hotel, a large business, and several smaller enterprises.

We wanted to leave Lithuania and come to the United States, but only my father, who had been commuting between the United States and Lithuania every year, had a valid American passport. The United States had closed its consulates in the Baltic States after Russian occupation; we were not permitted to travel more than 20 kilometers without a special permit and it took us several months of correspondence with the American Embassy in Moscow to get the passports for the whole family. Even the passport pictures were taken clandestinely. A photographer, whom father trusted, came to our house to take them.

One day during our lunch break at school, the by-now-familiar NKVD van came and parked in front of the school. It looked dark and ominous. We used to call it the black crow. Three men in the secret police uniforms came to the principal's office and five boys from my class were called to the office.

Because we were back in our classroom, we didn't see them being loaded into the "black crow," but soon the word got around that they had been arrested. It seems someone had found some anti-Russian leaflets at school and the NKVD wanted to find out who was responsible for them.

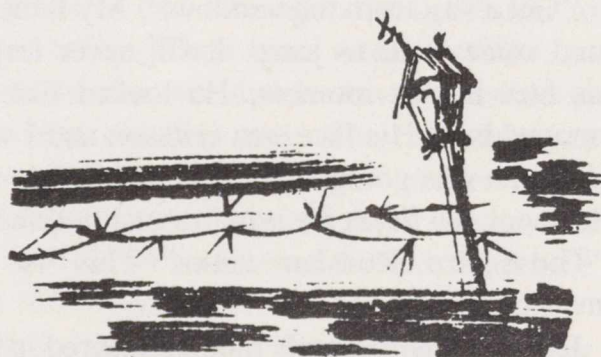
Only two of the five came back three days later. One of them came into the classroom while the lecture was in progress and, at first, I didn't recognize him. His big blue eyes had sunk into their sockets, there were dark circles around them, and his expression was sort of unearthly, as if he was seeing something in the distance. The second one appeared pretty normal, although at times he cringed like a rabbit that's being hunted. Later he told friends not to say anything in his presence that they didn't wish to be repeated.

I never saw the other three. One was released when the war started and the Germans came. His brain was permanently damaged because they had applied a screw/press device to his head during interrogation. The body of the second one was exhumed from the prison yard; the coroner's report listed many signs of torture, including loss of all fingernails. I went to the funeral of this young martyr. The third one died in a slave labor camp in Vorkuta. He was the great love of my close friend, who mourns him still.

And so, step by step, our lives began to be disrupted and gradually destroyed. Those of my generation who remained alive never reached their full potential. Many were arrested during the mass deportations in June of 1941 when, within one week, more than 34,000 persons were sent to slave-labor camps, where many died. Those who survived the first wave got swept up during the second Soviet occupation in 1944. By 1953, one in five Lithuanians had been deported — a total of about 400,000.

I look at my old school pictures and remember. I watch television and see tanks again in Lithuania and I remember. I listen to the politicians equivocating and reneging on their promises and policies and I feel angry and sad.

*The Orange County Register
Sunday, June 3, 1990*

BEWARE OF SOVIETS BEARING TREATIES

This has been the week of the Gorby Lovefest and many good, trusting Americans are dewy-eyed at the prospect of our leaders signing everlasting disarmament and peace-in-our-times accords. It sounds wonderful, but I remember other treaties that the Soviets have signed.

For example, on July 20, 1920, the Soviet Union signed a peace treaty with Lithuania, declaring: "Russia without any reservation whatsoever, recognizes Lithuania as a self-governing and independent state with all juridical consequences that follow from such recognition and in the spirit of free and good will renounces for all times all rights of Russian sovereignty, which she had had on the Lithuanian nation and territories." On September 28, 1926, a Non-Aggression Pact was signed, which read: "The Republic of Lithuania and the Union of Soviet Socialist Republics mutually undertake to respect in all circumstances the sovereignty and territorial integrity and inviolability of each other."

Due to recent events in the Baltics, most of us are aware by now that in August 1939 the infamous secret Hitler-Stalin pact was signed and Russia occupied Lithuania in June 1940, thus breaking the two non-aggression treaties.

The duplicity and hypocrisy of the Soviets was further demonstrated by the fact that, having entered the secret agreement with the Nazis, they signed another treaty with Lithuania on Oct. 10, 1939, which stipulated: "The realization of this Treaty must not infringe the sovereign rights of the contracting parties, especially the structure of their State, their economic and social systems, military instruments and altogether the principle of non-intervention of one State in the internal affairs of the other State." In the meantime the Soviets had already prepared maps showing all three Baltic states — Lithuania, Latvia and Estonia — as part of the Soviet Union's territory.

In view of the above facts, isn't it reasonable to wonder whether the leopard has really changed its spots in 1990? Will the new treaties be worth more than the paper they were written on? Like most peace-loving Americans, I sincerely hope so, but I also remember my Lithuanian grandmother's proverb and I hope Mr. Bush may find it useful. It goes: "Don't go gathering apples with the devil, or you'll wind up without apples and without your basket."

Irene Luksis-Goddard

*(The Star News,
June 12, 1990)*

Senator Alfonse D'Amato, recently returned from Lithuania, attended the Commemoration of the 73rd Anniversary of Lithuanian Independence at the New York Cultural Center and recounted his observations of the cruel crimes committed by the Soviets against peaceful, unarmed Lithuanians. *Senatorius Alfonse D'Amato, ką tik grįžęs iš Lietuvos, atvyko į Lietuvos nepriklausomybės 73-tį minėjimą, vykusį Kultūros Židinyje, papasakojo apie matytus bolševikų padarytus žiaurios nusikaltimus, prieš beginklius, ramius lietuvius.*

Foto L. Tamošaičio

Lietuvos Nepriklausomybės minėjime, New Yorko burmistro proklamaciją įteikė miesto tarybos narys dr. Walter Ward. Iš k.: J. Valaitis, TF Tarybos pirm., W. Ward, councilman, ir Asta Krikščiūnaitė solistė iš Lietuvos. New York city councilman Dr. Walter Ward presenting the mayor's proclamation during the 73rd Anniversary of Lithuania's Independence. From l.: J. Valaitis, President of the Lithuanian Fund Council; Dr. Walter Ward; Asta Krikščiūnaitė, soloist from Lithuania.

Photo by L. Tamošaitis

CONGRESSIONAL DELEGATION MET WITH SOVIET REPUBLIC LEADERS

A 13 member U.S. Congressional Delegation met with the leaders of the three Baltic States, Lithuania, Latvia and Estonia and the Russian Republic. The delegation the largest ever to travel to Lithuania, met with President Landsbergis on Wednesday February 13, in Vilnius.

The delegation also inspected the Vilnius television station and tower, the site of Bloody Sunday, as well as the Lithuanian Parliament Building.

The delegation reviewed the results of February 9th Lithuanian Plebiscite, in which an overwhelming majority (over 90%) of Lithuanians voted for full independence, as did large numbers of Lithuania's ethnic minorities. Over 80 percent of Lithuania's population is Lithuanian.

Senator Alfonse D'Amato the only Senator travelling with the delegation has introduced a Senate resolution calling for the establishment

of diplomatic ties and recognition of the three Baltic states, illegally annexed by the Soviet Union in 1940.

The other members of the House delegation led by the Commission on Security and Cooperation in Europe Chairman Steny Hoyer are: Albert Bustamante (D—TX), Christopher Smith (R—NJ), Richard Durbin (D—IL), Benjamin Cardin (D—MD), Christopher Cox (R—CA), Dennis Hertel (D—MI), Tom Lantos (D—CA), Louise Slaughter (D—NY), Don Ritter (R—PA), Bill Sarpalius (D—TX), Craig Thomas (R—WY).

Many of the members travelling on the trip have been outspoken supporters of Lithuania, Latvia and Estonia and have introduced various House Bills and Resolutions regarding the Baltic states.

(ELTA)

(Ed. Write these members of Congress and express your thanks to them for their support of the Lithuanian cause.)

LETTERS TO THE EDITOR

Take advantage of the "newsworthiness" of the Lithuanian situation to speak your voice with letters to the editor. Write to the editor of your own newspaper, and to those other newspapers and periodicals that have written about Lithuania.

If you find that your local paper has ignored the news of Lithuania, call or write them asking for more coverage, explaining that the "war" in Lithuania is equally important as the war in Iraq. Lithuania has no oil and does not ask for military assistance, only a strong expression of support from the free world.

AIL Bulletin, Vol. 2, No. 1

*The Honorable
Alfonse D'Amato
United States Senate
520 Hart SOB
Washington, D.C. 20510*

— — —

*The Honorable
(Congressman's name)
United States House of Representatives
Washington, DC 20515*

THE NEW USSR UNION TREATY — “A COLLECTION OF LIES AND ABSURDITIES”

President Gorbachev is touting the new USSR Union Treaty as a solution for the national problems of the Soviet empire. Deputy Chairman of the Lithuanian Supreme Council Kazimieras Motieka, writing in Lietuvos Aidas (Vilnius, November 29, 1990) explains why Lithuania cannot sign that treaty, which would perpetuate their subjection to the Kremlin. Following are excerpts from the article.

... The new union draft contains not a trace of democracy or statehood for the republics.

... Let us consider the preamble. It says that the sovereign republics — the participants of the treaty, having decided to develop their mutual relations within the Soviet Union, express the will of their nations to renew “their Union.”

... The goal is not the formation of a union, but the renewal of the old, compromised USSR. It is a new contract, but not a new union. The continuity of the Union of 1922 is implied. But the Baltic countries are bound neither by this treaty, nor by this union...

The draft talks about sovereign republics, but not about states... The entire statehood of the republics is “voluntarily” transferred to the Union...

The section “Fundamental Principles” states that a republic is a sovereign state, possessing full state power in its territory. Yet, this is immediately followed by an assertion that these voluntarily united states are forming a new sovereign federated state — the USSR. This is a clear contradiction, and in this case also a hypocrisy, because a union of sovereign states cannot be a sovereign state. It can either be a union of states, or a state...

Let us take a look at the chapter “Structure

of the Union.” It says that the republics voluntarily take part in the Soviet Union. This should mean that the republics themselves should set the conditions under which they agree to be part of the Soviet Union without losing themselves. These conditions may be discussed with the other republics, but they cannot be imposed on anybody. Yet in the draft (union treaty) the conditions are established not by the republics that are about to join the Union, but by the leading power of the present Union — the party’s administrative command machine that robs and enslaves republics. And all that is presented as a voluntary action by the republics. This is pure demagoguery! The union is voluntary, but if anybody wants to leave it, the Union, and not the republic, will decide about it.

The draft says that the territory of the Union consists of the territory of the republics. This article of the draft is the frankest indication of what awaits the republics — they would lose their state territories which would disappear in the new state. The Union still generously allows the republics to determine their borders among themselves by mutual agreement. But if a republic has a common border with another state, then the regulation of that border is the prerogative of the Union.

The Union has also these prerogatives: guaranteeing state security, guaranteeing the citizens’ rights and freedoms (the MVD and the KGB will continue hanging over our heads); defense, foreign policy, “coordination of the republics’ activities abroad” and “coordination of the republics’ foreign economic ties” (i.e., if anything at all would be still left over, nobody could take the smallest step without Moscow’s approval); “coordination of... the cooperation of the republics in the areas of culture, education and science” (i.e. no more talk about horizontal ties); the strategy of economic

development, a unified finance... policy, a unified policy of fuel and power, transport, utilization of natural resources, even mother and child welfare — all these belong to the Union (article 5).

... A republic that is already in the Union may “transfer additional powers to the Union (article 6)... But there is no mention in the draft of how the republics could get these powers back... They could retrieve them only with the agreement of all the republics. This is like the poem, which said “Stalin has come, to stay forever.” Only a very brutal dictator could call that “a renewed Union.”

... The structure of government and its organs remains essentially the same as in the present USSR... The president (article 12) is the head of state, who has the supreme executive and administrative powers. He is a dictator, because he is proclaimed to be the guarantor of the execution of the Union contract...

The Russian language, which “has become an international means of communication” (article 19) is proclaimed the state language. Then, the republics are deprived of the right to use their own state language in international relations. More than that, the Union is toying again to use the Russian language as a cover... Meanwhile, the democratic Russia now in the making does not want to be a tool of either the USSR, or the USSR empire. And yet the (Union) draft (treaty) again seeks to do everything with the hands of the Russian nation. Divide and rule!

... Our tragic experience has taught us that... the new Union will in essence be the same Union, in which some captive nations were condemned to vegetate since 1922 and others since 1940.

ELTA, Jan. 1991

AKAI • SANYO • JVC • SEIKO • TOSHIBA • CASIO • SHARP • MINOLTA • CITIZEN • SONY • NEC

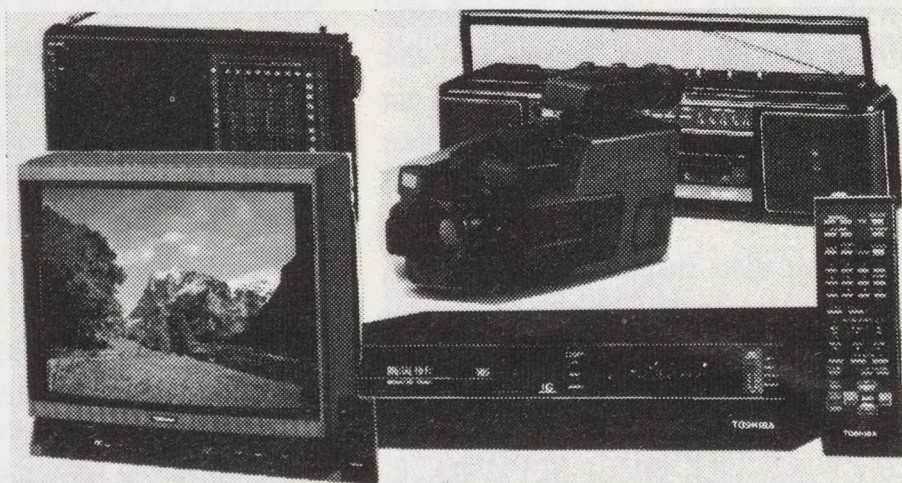
Pirmoji rusų parduotuvė Los Angeles parduodanti STEREO — VIDEO — RADIJO — FOTO APARATUS, tinkančius Sovietų Sąjungos sistemai.

EVROPA ELECTRONICS

☐ *Esame pirmoji įstaiga Los Angeles, siunčianti siuntinius sudarytus iš mūsų krautuvėje pirktų prekių, į Lietuvą ir kitus Sovietų Sąjungos kraštus, maitą apmokant čia.*

☐ *Parduodame japonų gamybos televizijos, video aparatus, telefonus, video-magnetofonus tinkančius Europos arba Amerikos sistemoms*

☐ *Tik tai pas mus gausite kvalifikuotų tarnautojų patarimus kokios prekės turi paklausa Lietuvoje*

Krautuvė atdara: kasdieną 11 — 8 v.v., sekmadieniais 12 — 5 v.v.

EVROPA ELECTRONICS
7117 SUNSET BOULEVARD, SUNSET GALERIA, HOLLYWOD, CA
Tel. : (213) 851-8401

Kampas La Brea, šalia El Pollo Loco ir Wendy's. 1 val. mašinos pastatymas veltui.

Žurnalo ir knygų
PLATINTOJAI

J. A. V-se

Boston, MA—Baltic Associates
P.O. Box 1406 GMF
Boston, MA 02205

Chicago, IL—"Patria",
2646 W. 71st St.
Chicago, IL 60629

"Gifts International"
2501 W. 71st St.
Chicago, IL 60629

Balzekas Museum
of Lithuanian Culture
6500 So. Pulaski Rd.
Chicago, IL 60629

"Sėklyčia"
2715 W. 71st Street
Chicago, IL 60629

Cleveland, Ohio—Dievo Motinos par.
knųgynas
64 East 226th St.
Euclid, OH 44123

Detroit, Mich.—Šv. Antano parapijos
spaudos kioskas
1984 — 25th St.
Detroit, MI 48216

Los Angeles—D. Domkienė
Šv. Kazimiero par.
Spaudos kioskas
2718 St. George St.
Los Angeles, CA 90027

AUSTRALIJOJE
A. Kubilius
131 Crozier Ave.
Edwarston, SA 5039

K. Pocius
6-8 Eastray St.
Norwood, SA 5067

KANADOJE
V. Aušrotas
29 Sun Row Drive
Weston, Ont M9P 3H5
S. Prakapas
49 Norseman St.
Toronto, Ont. M8Z 2P7
J. Šiaučiulis
1465 Rue de Seve
Montreal, Que M4E 2A8

BALTIC BAKERY

Savininkai — **ANKŲ ŠEIMA**
4627 So. Hermitage, Chicago, IL. 60629 Tel.: (312) LA3—1510
ir
2616 West 69th Street, Chicago, IL 60629 Tel.: (312) 737—6784

Siunčiame duoną ir raguolius į visas Amerikos dalis

PRAŠOME!

Pagal savo išgales aukoti **TAUTOS FONDUI**
savo uždaviniams vykdyti **Lietuvos Laisvės išdui** — **laisvajai Lietuvai**
padėti atsistatyti, **6-mis kalbomis ELTOS** informacijoms leisti, radijo
transliacijoms į okupuotą Lietuvą finansuoti ir politiniams kalinams
gelbėti. Nepamirškite tam tikrą procentą ir savo testamentu įrašyti:
Non-profit. Tax Exempt Corporation
LITHUANIAN NATIONAL FOUNDATION
P. O. Box 21073, Woodhaven, NY 11421

kurios bendradarbiauja su "Lietuvių Dienomis"

LOS ANGELES, CA
KALIFORNIJOS LIETUVIŲ RADIO
LITHUANIAN MELODIES
Stotis KTYM, banga 1460 AM
Šeštadieniais 12:30 — 1:00 p.p.

Vytautas Šeštokas — pirmininkas
Vladas Gilys - koordinatorius
3329½ Atwater Ave., Los Angeles,
CA 90039. Tel.: (213) 662-6906

BALTIMORE, MD
"RADIO VALANDĖLĖ LIETUVIAMS"
Girdima sekmadienio rytais nuo
10:30 iki 11:00

WBMD — 750 Kilocycles
Programos vedėjas:
J. Kęstutis Laskauskas,
1312 Birch Ave.,
Baltimore, MD 21227. Tel.: 242-1779

BOSTON, MASS.
LAISVĖS VARPAS
Sekmadieniais
9:00 — 10:00 val. ryto
iš WCAV — FM 98

Petras Viščinis, vedėjas
173 Arthur St., Brockton, MA 02402
Telefonas: (508) 586-7209

CHICAGO, IL
Lithuanian-American Radio
— Amerikos Lietuvių Radijo —
Sekmadieniais
nuo 7 val. iki 8 val. ryto
iš WCEV stoties 1450 AM banga

Programos vedėjai:
Anatolijus Šlutas
Anglų kalbos skyrelis:
Frances Šlutienė
2638 W. 71st. St. Chicago, IL 60629
Tel.: (312) 778-2100

LIETUVOS AIDAI
Kasdien
nuo pirmadienio iki penktadienio
8:30 val. vakaro
Visos laidos iš tos pačios stoties
WCEV 1450 AM banga
Programos vedėja
Kazė Brazdžionytė
511 So. Nolton Ave.
WILLOW SPRINGS, IL 60480
Tel.: (312) 839-2511

CLEVELAND, OHIO
LIETUVIŲ RADIO PROGRAMA
TĖVYNĖS GARSAI

Girdima sekmadieniais
6:00-7:00 val. vakaro
Stotis WCPN, banga FM 90.3
Vedėjas — Juozas Stempužis
4249 Lambert Rd.,
Cleveland, Ohio 44121
Tel.: (216) 382-9268

DETROIT, MICH.
Lietuviškas Balsas
Lithuanian Voice
WCAR — 1090 Banga LIVONIA
Sekmadieniais 8:30 iki 9:00 val. ryto

Visais programos reikalais kreiptis:
KAZYS GOGELIS
13436 Garfield, Detroit, MI 48239
Tel.: 535-6683

LIETUVIŠKŲ MELODIJŲ
RADIO VALANDĖLĖ
WPON — 1460 AM
Pirmadieniais ir penktadieniais
nuo 3:00 iki 4:00 val. vakaro

Programos vedėjas:
ALGIS ZAPARACKAS
Bendradarbiai: Ant. Zaparackas,
Algis Lapšys, Edv. Skiotys
2222 Franklin Rd.
Bloomfield Hills, MI 48013

HARTFORD, CONN.
TĖVYNĖS GARSAI
WRYM — 840 AM
Sekmadieniais 10:30 — 11:30 v. r.
Programos vedėjas
A. Dragūnevičius
127 Wellington Dr.,
Farmington, CT 06032
Tel.: (203) 677-8567

Bendradarbiai:
Zita Dapkienė, Alfonsas Dzikas
Longinas Kapeckas
Leonas Lėtas-Adamkevičius
ižd. Alis Simonaitis

HOT SPRINGS, ARK
LITHUANIAN BROADCASTING SPA
LEISKIT Į TĖVYNĘ
Girdima sekmadienio rytais 9:30 v.
iš KIXT — 1420 AM banga

Vedėja: Salomėja Šmaizienė
204 Hilltop Drive, Hot Springs,
AR 71913. Tel.: (501) 321-9641

PITTSBURGH, PA
The First Lithuanian Radio Program
in Pittsburgh, Pennsylvania
Pittsburgh, PA — WPIT — 730 kc.
Sekmadieniais 12:30 — 1:00 p.m.

Programos vedėjai:
Povilas ir Gertrude Dargiai
Visais reikalais kreiptis:
2040 Spring Hill Rd.,
Pittsburgh, PA 15243

ROMA, ITALIJA
ROMOS RADIJAS
Transliuojamas kasdien nuo 20:50
iki 21:10 v.v. Vidurio Europos laiku
41.15 ir 50.34 metrų bangomis
Vedėjas — Dr. J. Gailius
Circonvallazione NOMETANA 162

NEW JERSEY — NEW YORK
"LIETUVOS ATSIMINIMAI"
radijo val. girdima sekmadieniais
2 — 3 val. p.p.

iš Seton Hall Universiteto stoties
89.5 FM banga
MUSIC OF LITHUANIA programos,
vedamos anglų kalba
iš tos pačios stoties, girdimos
sekmadieniais 1 — 2 v.p.p.

Dr. J. J. Stukas — direktorius
234 Sunlit Dr., Watchung, NJ 07060
Tel.: (201) 753-5636

LAISVĖS ŽIBURYS
Girdima kiekvieną sekmadienį
nuo 9 iki 10 v. ryto iš WNWK stoties
105.9 FM banga

Vedėjas — Romas Kezys
217-25 54th Ave., Bayside, NY 11364
Tel.: (718) 229-9134

ROCHESTER, NEW YORK
DAINOS AIDAS
Sekmadieniais 9:00 iki 9:30 v. ryto
stotis WZZI — FM 91.5 mc.

Išlaiko Lietuvių Radijo Klubas
Klubo valdyba: Al Gečas, pirm.,
R. Kiršteinis, vice-pirm.,
J. Krokytė, sekr.,
Rūta Ilgūnaitė, ižd.,
L. Laukaitienė, narė.
320 Durnan St.,
Rochester, NY 14621

WATERBURY, CONN.
LIETUVOS PRISIMINIMAI
Sekmadieniais 7:15 — 8:00 val. ryto
WNTY — AM 99
Southington, CT

Vedėjas — Antanas Paliulis
105 Sunnyside Ave.,
Waterbury, CT 06708,
Tel.: (203) 756-1874

MONTREAL, CANADA
LIETUVIŠKAS PUSVALANDIS
Kiekvieną trečiadienį 11:30 v. ryto
CFMB stotis — Banga 1410

Programos vedėjas —
L. Stankevičius
1053 Cr. Albanel, Duverney, P. Q.
Canada, Tel.: 669-8834

TORONTO, ONT., CANADA
TĖVYNĖS PRISIMINIMAI
Įsteigta 1951 m.
Sekmadieniais 2:00 iki 2:30 v. p.p.
iš CHIN stoties. Banga 100.7 FM

Programos vedėja
Violeta Simanavičiūtė-Laurinavičienė
51 Patricia Dr., Toronto, Ont.
M4C 5K2, Canada
Tel.: (416) 690-3416

VATIKANAS, ITALIJA
Programa transliuojama
8 kartus savaitėje.
Sekmad. rytais 10:30 — 11:00
Lietuvos laiku ir kiekvieną vakarą
20:15 — 20:30 Lietuvos laiku
Bangos: 31, 25, 19 ir 196 metrų.

Vedėjas —
Kun. V. Kaziūnas
Adresas: Sezione Lituania,
Stazione Radio
CITTA DEL VATICANO

